

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

KONSULTĀCIJU DOKUMENTS

Par Ziņojumu par tirgu analīzi

par Eiropas Komisijas 2014.gada 9.oktobra Ieteikumā 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, minēto tirgu:

Nr.2 – Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos

2019.gada 14.marts

Rīga

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura radītājs

Satura radītājs.....	2
Attēli	4
Tabulas.....	4
Kopsavilkums	5
1 Ievads.....	7
1.1 Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas	7
1.2 Elektronisko sakaru likums	8
1.3 Noteikumi	10
1.4 Ieteikumi par tirgiem	11
1.4.1 Ieteikums 2003.....	11
1.4.2 Ieteikums 2007.....	12
1.4.3 Ieteikums.....	12
2 Savienojumu pabeigšanas tirgus pirmās kārtas analīze un rezultāti	13
2.1 Pirmajā tirgus analīzes kārtā piemērotās saistības.....	14
2.1.1 SIA „Latvijas Mobilais Telefons”	14
2.1.2 SIA „Tele 2”	15
2.1.3 AS „Telekom Baltija”	16
2.1.4 SIA „BITE Latvija”	17
3 Savienojuma pabeigšanas tirgus otrās kārtas analīze un rezultāti	17
4 Savienojuma pabeigšanas tirgus trešās kārtas analīze un rezultāti	19
4.1 EK paustās šaubas	21
4.2 Savienojumu pabeigšanas tirgus atkārtota trešās kārtas analīze un rezultāti	21
5 Savienojumu pabeigšanas tirgus ceturtais kārtas analīze un rezultāti.....	21
6 Pagaidu lēmums par saistību piemērošanu	22
7 Konkrētais tirgus	22
7.1 Attiecīgie pakalpojumi	22
8 Tirgus definēšana	23
8.1 Apskatāmā pakalpojuma novērtējums.....	23
8.1.1 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos mobilajos tīklos komersantiem veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?	23
8.1.2 Vai mobilie virtuālie operatori ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?	24
8.1.3 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?.....	25
8.1.4 Vai īsziņas un datu pārraide mobilajos tīklos ir iekļautas Savienojumu pabeigšanas tirgū?	26
8.1.5 Vai radiokomunikāciju tīkli ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?	26
8.2 Ģeogrāfiskā mēroga novērtējums	27
8.3 Tirgus definēšanas rezultāti	27

9	Tirgus Analīze.....	28
9.1	Tirgus dalījums	28
9.2	Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	28
9.3	Komersanta lielums (īpatsvars tirgū).....	28
9.4	Nepietiekama kompensējošā pirktspēja vai tās trūkums	28
9.5	Potenciālās konkurences trūkums.....	30
9.6	Rezultāti	30
10	Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū	30
10.1	Situācija tirgū.....	30
10.2	Tirgus dalībnieki	32
10.3	Numerācijas lietošanas tiesības	34
10.4	Starpsavienojuma līgumi	34
10.5	Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū	35
11	Būtiska ietekme tirgū	35
11.1	Speciālu prasību (saistību) noteikšana komersantiem	35
11.2	Saistības	36
11.2.1	Caurredzamības saistības	36
11.2.2	Vienlīdzīgas attieksmes pienākums	37
11.2.3	Atdalītas finanšu uzskaites saistības	37
11.2.4	Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības.....	37
11.2.5	Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam	38
11.3	Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū	39
11.3.1	Komersantiem piemēroto saistību efektivitātes analīze.....	39
11.3.2	SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” piemērotās saistības	42
11.3.3	AS „Telekom Baltija” piemērotās saistības.....	43
11.3.4	Citiem komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū piemērotās saistības	44
11.3.5	Komersanti, kuri nesen ienāca tirgū.....	44
11.3.6	Komersanti, kuriem noteiktās saistības nepieciešams atcelt.....	44
12	Secinājumi.....	45
13	Nacionālā konsultācija	47
14	Konkurences padomes viedoklis.....	47
15	Konsultācija ar EK un citu Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem	47

Attēli

Attēls 1. Savienojumu pabeigšanas pakalpojums	23
Attēls 2. Tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %	41
Attēls 3. Tirgus īpatsvars pēc noslodzes no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %	41

Tabulas

Tabula 1. Tirgus analīzes trešajā kārtā noteiktie komersanti ar būtisku ietekmi	20
Tabula 2. Komersanti, kuri guva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā 2017.gadā	30
Tabula 3. Komersanti, kuri guva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā 2016.gadā	31
Tabula 4. Komersanti ar BIT, kuri guva ieņēmumus no starpsavienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajā tīklā sniegšanas.	33
Tabula 5. Komersanti ar BIT, kuri neguva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojuma mobilajā tīklā sniegšanas	33
Tabula 6. Savienojumu pabeigšanas tirgus dalībniekiem piešķirtās numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem	34
Tabula 7. Noslēgto starpsavienojumu līgumu skaits	34
Tabula 8. Komersanti ar Būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū	35

Kopsavilkums

Ziņojums par tirgus analīzi sagatavots par Eiropas Komisijas 2014.gada 9.oktobra Ieteikumā 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešams *ex ante* regulējums saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, minēto tirgu Nr.2 – Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.

Šī ir piektā reize, kad minētais tirgus tiek analizēts. Ceturtā tirgus analīzes kārtā tika veikta 2015.gadā, kuras rezultātā tika noteikti 9 komersanti ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū un piemērotas atbilstošas saistības.

Pamatojoties uz ESL 8.panta pirmās daļas 19.punktu, ja Regulators uzskata, ka ir steidzama vajadzība rīkoties, lai nodrošinātu konkurenci un aizsargātu lietotāju intereses, var nekavējoties pieņemt samērīgu pagaidu lēmumu par veicamajiem pasākumiem. Pamatojoties uz minēto, Regulators pieņēma Lēmumu Nr.41, saskaņā ar kuru, no 2017.gada 27.aprīļa vienam komersantam tika noteikts BIT statuss un piemērotas saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū. Rezultātā, kopš 2017.gada 27.aprīļa Savienojumu pabeigšanas tirgū ir noteikti 10 komersanti ar BIT un kuriem ir piemērotas saistības.

Lai definētu un nodalītu konkrētos starpsavienojumu tirgus, tika apskatīti un novērtēti dažādi pakalpojumi un to iekļaušana Savienojumu pabeigšanas tirgū. Tika noteikts, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū ir iekļaujami:

- mobilie virtuālie operatori, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem vai tās ir tālāknodotas un ir noslēgts vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajā tīklā;
- savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā.

Atbilstoši Savienojumu pabeigšanas tirgus definīcijai secināms, ka tirgus daļas ir 100% katrā individuālā tirgū. Līdz ar to, visiem komersantiem, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus, ir BIT sava elektronisko sakaru tīkla individuālā tirgus ietvaros.

Savienojumu pabeigšanas tirgus piektās kārtas analīzes rezultātā tika konstatēts, ka tirgū ir pieci komersanti, kas iepriekšējās tirgus analīzes kārtās noteikti par komersantiem ar BIT, kuriem ir spēkā esošs vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos elektronisko sakaru tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem.

Savukārt četri komersanti, kuriem iepriekšējās tirgus analīzes kārtās tika noteikts BIT statuss, vairs nenodrošina savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos tīklos. Papildus vienam komersantam (SIA "Nord Connect"), kuram ar Regulatora Lēmumu Nr.41 tika noteikts BIT statuss un piemērotas saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū, pamatojoties uz iesniegto pieprasījumu par numerācijas lietošanas tiesību anulēšanu, ar 2017.gada 27.novembri tika atceltas mobilās numerācijas lietošanas tiesības. Rezultātā Regulators uzskata, ka ir nepieciešams atcelt ar Regulatora lēmumiem noteiktās saistības un BIT pieciem komersantiem, kuri ir pārtraukuši sniegt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Veiktās tirgus analīzes rezultātā, Regulators uzskata, ka nav nepieciešams grozīt vai atcelt iepriekšējās tirgus analīzes kārtās noteiktajiem pieciem komersantiem ar BIT, kuriem ir spēkā esošs vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus.

Regulators norāda, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū, kopš pēdējās tirgus analīzes kārtas, nav ienācis neviens komersants.

1 Ievads

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) regulē elektronisko sakaru nozari, lai maksimizētu galalietotāju saņemto labumu un, lai veicinātu ilgtermiņa konkurences attīstību un investīcijas. Galalietotājs saņems maksimālo labumu, ja tam būs izvēle starp vairākiem elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējiem, kuri piedāvā konkurētspējīgu elektronisko sakaru pakalpojuma cenu, augstu elektronisko sakaru pakalpojuma kvalitāti un citus galalietotājam svarīgus elektronisko sakaru pakalpojuma parametrus. Regulatora mērķis ir veicināt atvērtu, godīgu un efektīvu konkurenci un katrs Regulatora pieņemtais lēmums ievieš izmaiņas konkurences apstākļos. Tādēļ Regulatoram, pieņemot lēmumus, jāizvērtē vai potenciālais labums galalietotājam pārsniedz iespējamo kaitējumu, ko nodara tā iejaukšanās tirgū.

Lai veicinātu konkurenci elektronisko sakaru nozarē, Elektronisko sakaru likumā (turpmāk – ESL), ņemot vērā Eiropas Savienības regulējumu, ir noteiktas Regulatora tiesības definēt konkrētos pakalpojumu tirgus (tirgu definēšana), veikt definēto tirgu analīzi konkurences novērtēšanai šajos tirgos, noteikt elektronisko sakaru komersantus (turpmāk – komersants) ar būtisku ietekmi tirgū (turpmāk – BIT), kā arī piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt speciālas prasības (turpmāk – saistības) komersantiem, kuru ietekme konkrētajā tirgū atzīta par būtisku.

Tikai tad, ja, nepastāvot regulēšanai tirgū, tajā ir iespējama galalietotājam nelabvēlīga rīcība, tirgus ir uzskatāms par piekritīgu apsteidzošai (*ex-ante*) regulēšanai.

Analizējot tirgus, tiek ņemta vērā ne tikai esošā informācija par darbību un rīcību pagātnē, bet arī iespējamā tirgus attīstība nākamo divu līdz trīs gadu laikā. Tādēļ Ziņojumā par tirgu analīzi tiek iekļautas attīstības tendences, kuras var tikt prognozētas Ziņojuma par tirgu analīzi pārskata periodā.

Ziņojums par tirgu analīzi attiecas uz tirgu definēšanu, analīzi un saistību noteikšanu, bet neattiecas uz tarifu un izmaksu aprēķināšanas saistību ieviešanu.

1.1 Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas

Definējot konkrētos tirgus elektronisko sakaru nozarē, tiek analizētas komersantu veiktās darbības tirgū. ESL definē elektronisko sakaru komersantu kā komersantu, kas veic divu veidu darbības – nodrošina publisko elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu.

ESL definē iepriekš minētās darbības šādā veidā:

- elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana – elektronisko sakaru tīkla izveide, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam;
- elektronisko sakaru pakalpojums (turpmāk – pakalpojums) – pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos.

Definējot elektronisko sakaru tirgus atbilstoši konkurences tiesībām, ir jāidentificē:

- visi tie pakalpojumi, kas veido identificējamu preces tirgu (preču vai pakalpojumu tirgi);
- ģeogrāfiskā teritorija, kurā tiek sniegti produkti vai pakalpojumi (ģeogrāfiskie tirgi).

Definējot elektronisko sakaru tirgus atbilstoši Eiropas Savienības praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu tirgi);
- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu tirgi).

Elektronisko sakaru nozarē tirgus sadalījums funkcionālā līmenī tiek izmantots tādēļ, ka regulējums, ko Regulators var piemērot vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktu tirgiem, atšķiras. Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, ko viens komersants sniedz citiem komersantiem, un parasti tā ir daļa no elektronisko sakaru tīkla nodrošināšanas, t.i. pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi un starpsavienojumu vai tālākpārdošanu. Savukārt mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi galalietotājiem. Atbilstoši ESL 1.panta 2.punktam abonents ir fiziska vai juridiska persona, kas ir noslēgusi līgumu ar pakalpojumu sniedzēju par konkrētu pakalpojumu saņemšanu, savukārt galalietotājs atbilstoši ESL 1.panta 14.punktam ir pakalpojumu lietotājs, kas šos pakalpojumus neizmanto pakalpojumu nodrošināšanai citām personām.

Regulators, definējot elektronisko sakaru tirgus, izvērtē gan mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgus, gan vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgus.

1.2 Elektronisko sakaru likums

ESL nosaka tirgus definēšanas un analīzes procesu:

- ESL 1.panta 7.punkts paredz, ka BIT ir tāds komersanta stāvoklis tirgū, kas līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim.
- Ņemot vērā komersantu sniegto informāciju un pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Regulators saskaņā ar ESL 31.panta otro daļu nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Regulators konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tas pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Regulatora noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar ESL 31.panta trešo daļu, ja Regulators konstatē, ka tirgū ir efektīva konkurence, tas nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar BIT. Saskaņā ar ESL 31.panta ceturto daļu, ja Regulators konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tas saskaņā ar ESL 29.pantu nosaka komersantus, kuriem šajā tirgū ir būtiska ietekme.

- ESL 29.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators pēc pakalpojumu tirgus definēšanas un tirgus analīzes var noteikt komersantus, kuriem ir BIT konkrētā tirgū. Regulators savu lēmumu pārskata ik reizi, kad tiek veikta pakalpojumu tirgus definēšana un tirgus analīze.
- ESL 29.panta otrā daļa paredz, ka Regulators var atzīt, ka komersantam ir BIT, ja tas individuāli vai kopā ar citiem komersantiem šajā tirgū atrodas tādā stāvoklī, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, tas ir, ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no citiem komersantiem, lietotājiem vai galalietotājiem. Izvērtējot, vai viens vai vairāki komersanti ir dominējošā stāvoklī tirgū, Regulators pēc iespējas ievēro Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) izstrādātās tirgus analīzes un BIT novērtēšanas vadlīnijas.
- ESL 29.panta trešā daļa paredz, ka komersantam, kuram ir būtiska ietekme atsevišķā tirgū (pirmais tirgus), var būt būtiska ietekme arī saistītā tirgū (otrais tirgus), ja saikne starp šiem diviem tirgiem ļauj ietekmi vienā tirgū paplašināt uz otru (saistīto) tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū. Lai to novērstu, Regulators var noteikt saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā.
- ESL 30.panta pirmā daļa paredz, ka Regulators, ievērojot pakalpojumu ģeogrāfisko dalījumu un citus valstī esošus īpašus apstākļus, kā arī EK ieteikumu par attiecīgajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, nosaka konkrētos pakalpojumu tirgus.
- ESL 30.panta otrā daļa paredz, ka, nosakot konkrētos pakalpojumu tirgus, Regulators konsultējas ar komersantiem Regulatora noteiktajā konsultāciju kārtībā un, ja nepieciešams, ar Konkurences padomi.
- Saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 13.punktu Regulators paziņo un nosūta Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, EK un Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādei (turpmāk — BEREC) saskaņošanai uz vienu kalendāra mēnesi plānoto pasākumu kopumu (projektu) un tā pamatojumu attiecībā uz pakalpojumu tirgus definēšanu, komersanta ar BIT noteikšanu un lēmuma projektu par speciālo prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu šādam komersantam, kā arī par plānotajām komersantiem piemērojamām saistībām attiecībā uz piekļuvi, starpsavienojumu un pasākumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Regulators, uzklusot un ņemot vērā Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoru, EK un BEREC viedokli, var izdarīt grozījumus plānoto pasākumu kopumā un piemērojamās saistībās un par to paziņo EK.
- ESL 8.panta pirmās daļas 15.punkts noteic, ka Regulators paziņo EK un BEREC visus pieņemtos lēmumus attiecībā uz pakalpojumu tirgus definēšanu, komersanta ar BIT noteikšanu un lēmuma projektu par speciālo prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu šādam komersantam, kā arī par plānotajām komersantiem piemērojamām saistībām attiecībā uz piekļuvi, starpsavienojumu un pasākumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- ESL 8.panta pirmās daļas 17.punkts noteic, ka Regulators, pieņemot lēmumus saskaņā ar šā likuma 30., 31. un 31.¹ pantu, pēc iespējas ievēro BEREC pieņemtos atzinumus un kopējās nostājas.

- Saskaņā ar ESL 31.¹ panta pirmo daļu, ja Regulators par tāda plānotā lēmuma projektu vai plānoto pasākumu kopumu attiecībā uz tirgus definēšanas vai analīzes procedūrām, kurš var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kura mērķis ir uzlikt, grozīt vai atcelt kādu operatora pienākumu, saņēms EK paziņojumu, kurā norādīti iemesli, kāpēc lēmuma projekts vai plānoto pasākumu kopums var radīt šķēršļus iekšējam tirgum, vai saņēms norādījumus par tā neatbilstību Eiropas Savienības tiesību aktiem, Regulators lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu nepieņem vēl tīs mēnešus pēc EK paziņojuma. Ja šāds paziņojums netiek sniegts, Regulators var pieņemt lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu, pēc iespējas ņemot vērā EK, BEREC vai citu valstu regulatoru ieteikumus.

1.3 Noteikumi

Lai veiktu nepieciešamos pasākumus tirgus definēšanai un tirgus analīzei, ESL noteic, ka Regulators izdod šādus normatīvos aktus:

- nosaka un publicē kārtību, kādā veicamas publiskās konsultācijas ar tirgus dalībniekiem saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 11.punktu un 30.panta otro daļu;
- tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību saskaņā ar ESL 31.panta pirmo daļu.

Ņemot vērā ESL noteikto, Regulators ir noteicis tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību ar Regulatora 2016.gada 25.augusta lēmumu Nr.1/15 „Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību” (turpmāk - Noteikumi) un Regulatora 2017.gada 21.decembra lēmumu Nr.1/40 “Informācijas iesniegšanas noteikumi elektronisko sakaru nozarē” (turpmāk – Noteikumi Nr.1/40).

Noteikumu Nr.1/40 6.¹.punkts paredz, ka komersants iesniedz Regulatoram divas reizes gadā līdz 1.augustam par esošā kalendārā gada 1.pusgadu un līdz 1.februārim par iepriekšējā kalendārā gada 2.pusgadu šo noteikumu 3.pielikumā noteikto informāciju par regulēto pakalpojumu rādītājiem elektronisko sakaru nozarē.

Saskaņā ar Noteikumu 5.punktu, Regulators, izvērtējot informāciju par elektronisko sakaru rādītājiem, kuru komersanti ir iesnieguši Regulatoram noteiktajā laikā un kārtībā, nosaka tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā pakalpojuma kopējais īpatsvars ir vismaz 95%, dilstošā secībā no attiecīgā pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem.

Komersantam, kuru Regulators noteicis saskaņā ar Noteikumu 5.punktu, Regulators nosūta tās Noteikumu 2.pielikuma veidlapas, kuras attiecas uz šo pakalpojumu sniegšanu. Saskaņā ar Noteikumu 7.punktu, Regulators nosūta komersantam, kuru Regulators noteicis kā komersantu ar BIT, attiecīgajam konkrētajam tirgum atbilstošas Noteikumu 2.pielikuma veidlapas.

Noteikumu 8.punkts paredz, ka vismaz četriem komersantiem, kura katra īpatsvars no kopējiem ieņēmumiem no attiecīgo pakalpojumu sniegšanas dilstošā secībā ir vislielākais, Regulators nosūta tās Noteikumu 2.pielikuma veidlapas, kuras attiecas uz šo pakalpojumu sniegšanu.

1.4 Ieteikumi par tirgiem

Saskaņā ar pamatdirektīvas 15.pantu EK izdod un regulāri pārskata ieteikumu par pakalpojumu tirgiem, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana.

1.4.1 Ieteikums 2003

2003.gada 8.maijā EK publicēja 2003.gada 11.februāra ieteikumu 2003/311/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (turpmāk – Ieteikums 2003). Pirms ieteikuma publicēšanas EK veica Eiropas Savienības mēroga tirgus priekšizpēti, lai noskaidrotu, kuru pakalpojumu tirgos konkurences situācija pieprasa padziļinātu nacionālo regulatoru tirgus analīzi. Pirmo reizi publicētajā ieteikumā – Ieteikumā 2003 – tika minēti 18 dažādi pakalpojumu tirgi, kurus EK nacionālajiem regulatoriem aicināja detalizēti analizēt.

Mazumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.1: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām;
- Tirgus Nr.2: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām;
- Tirgus Nr.3: fiziskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.4: fiziskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.5: juridiskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.6: juridiskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.7: nomāto līniju minimālā kopa.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.8: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.9: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.10: tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.11: atsaistīta piekļuve (t.sk. daļēja piekļuve) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus;
- Tirgus Nr.12: platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība;
- Tirgus Nr.13: nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība;
- Tirgus Nr.14: nomāto līniju maģistrālo posmu vairumtirdzniecība;
- Tirgus Nr.15: piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;

- Tirgus Nr.16: balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
Tirgus Nr.17: nacionālais tirgus starptautiskajai viesabonēšanai publiskajos mobilajos tīklos;
Tirgus Nr.18: apraides signālu pārraides pakalpojumi apraides satura nogādāšanai galalietotājiem.

1.4.2 Ieteikums 2007

2007.gada 28.decembrī EK publicēja 2007.gada 17.decembra ieteikumu 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (turpmāk – Ieteikums 2007). Ieteikums 2003 tika pārskatīts un 2007.gadā tika publicēts jauns ieteikums – Ieteikums 2007. Ieteikumā 2007 tika ievērojami samazināts tirgu skaits, kurus EK ieteica padziļināti analizēt. Ieteikumā 2007 minēts vairs tikai viens mazumtirdzniecības tirgus un seši vairumtirdzniecības tirgi.

Mazumtirdzniecības līmenī:

Tirgus Nr.1: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām un juridiskām personām.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.2: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
Tirgus Nr.3: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
Tirgus Nr.4: vairumtirdzniecības piekļuve (fiziskai) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopēju vai pilnībā iesaistīto piekļuvi) fiksētā vietā;
Tirgus Nr.5: platjoslas piekļuve vairumtirdzniecībā;
Tirgus Nr.6: nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība;
Tirgus Nr.7: balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.

1.4.3 Ieteikums

2014.gada 11.oktobrī tika publicēts 2014.gada 9.oktobra ieteikums 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (turpmāk – Ieteikums). Ieteikumā ir minēti četri vairumtirdzniecības tirgi un nav minēts neviens mazumtirdzniecības tirgus.

- Tirgus Nr.1: vairumtirdzniecības līmeņa savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskos telefonu tīklos;
Tirgus Nr.2: vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos (turpmāk – Savienojumu pabeigšanas tirgus);

- Tirgus Nr.3a: vairumtirdzniecības līmeņa vietēja piekļuve fiksētā vietā;
Tirgus Nr.3b: plašpatēriņa produktu vairumtirdzniecības līmeņa centralizēta piekļuve fiksētā vietā;
Tirgus Nr.4: vairumtirdzniecības līmeņa augstas kvalitātes piekļuve fiksētā vietā.

Ieteikumā minētais Savienojumu pabeigšanas tirgus atbilst Ieteikumā 2007 minētajam tirgum Nr.7 „Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos” un Ieteikumā 2003 minētajam tirgum Nr.16 „Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos”.

2 Savienojumu pabeigšanas tirgus pirmās kārtas analīze un rezultāti

Regulators uzsāka tirgus analīzes pirmo kārtu ar datu vākšanas procesu 2005.gada rudenī. 2006.gada martā tika veikta Ieteikumā 2003 minētā tirgus Nr.16 – Balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos tirgus analīzes pirmā kārta, kas atspoguļoja tirgus analīzes procesu, rezultātus un piemērotās saistības vienā dokumentā – tirgus analīzes ziņojumā.

Tirgus analīzes rezultātā, Regulators konstatēja, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk nekā viens komersants ar būtisku ietekmi, jo Savienojumu pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais telefonu tīkls (turpmāk – mobilais tīkls) ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus.

Pirmajā tirgus analīzes kārtā Regulators noteica četrus šādus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū:

1. SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, vienotais reģistrācijas numurs: 50003050931 (2006.gada 13.oktobra lēmums Nr.257 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū”, (turpmāk - Lēmums Nr.257));
2. SIA „Tele2”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003272854 (2006.gada 13.oktobra lēmums Nr.258 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū”, (turpmāk - Lēmums Nr.258));
3. AS „Telekom Baltija”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003454545 (2006.gada 13.oktobra lēmums Nr.259 „Par akciju sabiedrības „Telekom Baltija” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas akciju sabiedrības „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū” (turpmāk -Lēmums Nr.259));
4. SIA „BITE Latvija”, vienotais reģistrācijas numurs: 40003742426 (2007.gada 7.marta lēmums Nr.47 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū” (turpmāk - Lēmums Nr.47)).

2.1 Pirmajā tirgus analīzes kārtā piemērotās saistības

2.1.1 SIA „Latvijas Mobilais Telefons”

Lēmumā Nr.257 Regulators nolēma:

1. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA kā komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA piekļuves saistību nodrošināt komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt balss savienojumu pabeigšanas „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā pakalpojumus un vismaz šādus pakalpojumus:
 - 2.1. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.2. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.3. kopēja izvietošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.4. ieejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.5. signalizācijas nodrošināšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.6. tehnisko iespēju novērtēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.7. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu balss savienojumu pabeigšanu „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 2.8. savienojuma ierīkošana balss savienojumu pabeigšanai „Latvijas Mobilais Telefons” SIA individuālajā publiskajā mobilajā tīklā.
3. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
4. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA piekļuves saistību un vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA pienākumu sniegt citiem komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem „Latvijas Mobilais Telefons” SIA pats nodrošina pakalpojumus un informāciju sev (*self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.
5. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, kuru

ieņēmumi no sniegšanas, aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi, iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu.

6. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Regulatoram pēc Regulatora pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
7. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt balss savienojuma pabeigšanas un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu sniegšanas izmaksām.
8. Noteikt „Latvijas Mobilais Telefons” SIA pienākumu veikt starpsavienojumu jomā atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

2.1.2 SIA „Tele 2”

Lēmumā Nr.258 Regulators nolēma:

1. Noteikt SIA „Tele2” kā komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt SIA „Tele2” piekļuves saistību nodrošināt komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt balss savienojumu pabeigšanas SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā pakalpojumus un vismaz šādus pakalpojumus:
 - 2.1. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.2. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.3. kopēja izvietošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.4. ieejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.5. signalizācijas nodrošināšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.6. tehnisko iespēju novērtēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 2.7. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu balss savienojumu pabeigšanu SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 2.8. savienojuma ierīkošana balss savienojumu pabeigšanai SIA „Tele2” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā.
3. Noteikt SIA „Tele2” caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
4. Noteikt SIA „Tele2” piekļuves saistību un vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus. Noteikt SIA „Tele2” pienākumu sniegt citiem komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA

- „Tele2” pats nodrošina pakalpojumus un informāciju sev (*self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.
5. Noteikt SIA „Tele2” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, kuru ieņēmumi no sniegšanas, aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi, iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu.
 6. Noteikt SIA „Tele2” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Regulatoram pēc Regulatora pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
 7. Noteikt SIA „Tele2” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt balss savienojuma pabeigšanas un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu sniegšanas izmaksām.
 8. Noteikt SIA „Tele2” pienākumu veikt starpsavienojumu jomā atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

2.1.3 AS „Telekom Baltija”

Lēmumā Nr.259 Regulators nolēma:

1. Noteikt AS „Telekom Baltija” kā komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt AS „Telekom Baltija” saistību publiskot spēkā esošos tarifus par šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 2.1. balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 2.2. savienojuma minūtes pabeigšana.
3. Noteikt AS „Telekom Baltija” saistību publiskot tarifus ne vēlāk kā desmit dienas pirms to stāšanās spēkā šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 3.1. savienojuma ierīkošana to pabeigšanai AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 3.2. savienojuma minūtes pabeigšana.
4. Noteikt AS „Telekom Baltija” pienākumu ar šā lēmuma stāšanās spēkā iesniegt Regulatoram šā lēmuma 2.punktā noteiktos tarifus.
5. Noteikt AS „Telekom Baltija” pienākumu iesniegt Regulatoram šā lēmuma 3.punktā noteiktos tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.
6. Noteikt AS „Telekom Baltija” vienlīdzīgas attieksmes pienākumu sniegt komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus AS „Telekom Baltija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem AS „Telekom Baltija” pats sniedz pakalpojumus un informāciju saistītajiem komersantiem un partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

2.1.4 SIA „BITE Latvija”

Lēmumā Nr.47 Regulators nolēma:

1. Noteikt SIA „BITE Latvija” par komersantu ar būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā tirgū.
2. Noteikt SIA „BITE Latvija” saistību publiskot spēkā esošos tarifus par šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 2.1. balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 2.2. savienojuma minūtes pabeigšana.
3. Noteikt SIA „BITE Latvija” saistību publiskot tarifus ne vēlāk kā desmit dienas pirms to stāšanās spēkā šādiem starpsavienojuma pakalpojumiem:
 - 3.1. savienojuma ierīkošana to pabeigšanai SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 3.2. savienojuma minūtes pabeigšana.
4. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu ar šā lēmuma stāšanās spēkā iesniegt Regulatoram šā lēmuma lemjošās daļas 2.punktā noteiktos tarifus.
5. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu iesniegt Regulatoram šā lēmuma lemjošās daļas 3.punktā noteiktos tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.
6. Noteikt SIA „BITE Latvija” vienlīdzīgas attieksmes pienākumu sniegt komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „BITE Latvija” pats sniedz pakalpojumus un informāciju saistītajiem komersantiem un partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

3 Savienojuma pabeigšanas tirgus otrās kārtas analīze un rezultāti

Tirgus analīzes otrajā kārtā, kas tika veikta 2009.gadā, Regulators analizēja Ieteikumā 2007 minēto Savienojumu pabeigšanas tirgu un izklāstīja tirgus analīzes gaitu, rezultātus un piemērotās saistības vienā dokumentā – tirgus analīzes ziņojumā. Tirgus analīzes otrajā kārtā Regulators secināja, ka Ieteikumā 2007 minētā Savienojumu pabeigšanas tirgū joprojām nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk kā viens komersants ar BIT, jo Savienojumu pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais tīkls ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus.

Otrajā tirgus analīzes kārtā Regulators secināja, ka joprojām 4 komersantiem ir būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū:

1. SIA „Latvijas Mobilais Telefons”;
2. SIA „Tele2”;
3. AS „Telekom Baltija”;
4. SIA „BITE Latvija”.

Ņemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes rezultātus un eksistējošās konkurences problēmas, Regulators uzskatīja, ka

- nebija nepieciešams grozīt vai atcelt SIA „Tele2” ar lēmumu Nr.258 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- nebija nepieciešams grozīt vai atcelt SIA „Latvijas Mobilais Telefons” ar lēmumu Nr.257 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- nebija nepieciešams grozīt vai atcelt AS „Telekom Baltija” ar Lēmumu Nr.259 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- bija nepieciešams piemērot SIA „BITE Latvija” saistības tādā apjomā, kādā tās ir piemērotas SIA „Tele2” un SIA „Latvijas Mobilais Telefons”.

Ņemot vērā veiktos secinājumus par SIA „BITE Latvija”, Regulators 2010.gada 10.februāra lēmumā Nr.49 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr. 49) nolēma:

1. Noteikt SIA „BITE Latvija” piekļuves saistību nodrošināt komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt balss savienojumu pabeigšanas SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā pakalpojumus un vismaz šādus pakalpojumus:
 - 1.1. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.2. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.3. kopēja izvietošana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.4. ieejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.5. signalizācijas nodrošināšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.6. tehnisko iespēju novērtēšana balss savienojumu pabeigšanas nodrošināšanai;
 - 1.7. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu balss savienojumu pabeigšanu SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā;
 - 1.8. savienojuma ierīkošana balss savienojumu pabeigšanai SIA „BITE Latvija” individuālajā publiskajā mobilajā tīklā.
2. Noteikt SIA „BITE Latvija” caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
3. Noteikt SIA „BITE Latvija” piekļuves saistību un vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu sniegt citiem komersantiem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „BITE Latvija” pati nodrošina

pakalpojumus un informāciju sev (*self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

4. Noteikt SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, kuru ieņēmumi no sniegšanas, aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi, iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu.
5. Noteikt SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Regulatoram pēc Regulatora pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
6. Noteikt SIA „BITE Latvija” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt balss savienojuma pabeigšanas un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu sniegšanas izmaksām.
7. Noteikt SIA „BITE Latvija” pienākumu veikt starpsavienojumu jomā atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Regulatora apstiprināto pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

4 Savienojuma pabeigšanas tirgus trešās kārtas analīze un rezultāti

Regulators 2010.gadā analizēja Savienojuma pabeigšanas tirgu trešo reizi. Tirgus analīzes trešajā kārtā Regulators konstatēja, ka Savienojuma pabeigšanas tirgū joprojām nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk nekā viens komersants ar BIT, jo Savienojuma pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais tīkls ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus. Tirgus analīzes trešās kārtas gaitā tika būtiski mainīti būtiskas ietekmes noteikšanas kritēriji. Par komersantiem ar BIT tika noteikti visi komersanti, kuriem ir visi nepieciešamie elementi, lai uzreiz vai īsā laikā varētu nodrošināt citiem komersantiem vairumtirdzniecības līmeņa savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilos tīklos:

- a) starpsavienojuma līgums ar vismaz vienu komersantu par vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanu individuālos mobilajos tīklos. Regulators uzskata, ka komersantam, kas ir noslēdzis šādu līgumu, kurā ir iekļauta informācija par komersanta elektronisko sakaru tīkla tehniskiem parametriem, starpsavienojuma punktiem, signalizācijas tīklu u.t.t., ir nepieciešamā elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, zināšanas un motivācija, izmantot šo līgumu, lai piedāvātu savienojumu pabeigšanas pakalpojumus savā mobilajā tīklā. Pēc starpsavienojuma līguma noslēgšanas abas līgumslēdzējpusēs var īsā laikā uzsākt reālu pakalpojumu nodrošināšanu, starpsavienojumu ierīkošanu;
- b) nepieciešamais nosacījums, lai pabeigtu savienojumus mobilajā tīklā ir numerācijas lietošanas tiesības uz numuriem, uz kuriem iespējams veikt izsaukumus no citiem elektronisko sakaru tīkliem. Tā kā Savienojuma pabeigšanas tirgus ir mobilo pakalpojumu tirgus, tad komersantam nepieciešamas numerācijas lietošanas tiesības uz publiskā mobilā telefonu tīkla

numuriem (turpmāk – mobilie numuri), lai tas atbilstu šim kritērijam iekļaušanai Savienojuma pabeigšanas tirgū.

Pirmajā un otrajā tirgus analīzes kārtā Regulators bija noteicis četrus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū. Regulators tirgus analīzes trešās kārtas rezultātā nolēma piemērot papildu saistības vienam komersantam, kurš jau iepriekš bija atzīts par komersantu ar BIT – AS „Telekom Baltija”. Regulators ar 2012.gada 19.septembra lēmumu Nr.223 “Par starpsavienojumu tarifu regulēšanas un piekļuves saistību piemērošanu” šim komersantam piemēroja papildu starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas savā mobilajā tīklā tarifu augšējo robežu un pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam, kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī.

Regulators tirgus analīzes trešās kārtas rezultātā atzina vēl 12 komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū un ar 2012.gada 19.septembra lēmumu Nr.224 „Par būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.224) piemēroja tiem caurredzamības saistības publiskot spēkā esošos tarifus par starpsavienojuma pakalpojumiem, starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas katram savā mobilajā tīklā tarifu augšējo robežu un pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam, kuras stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī.

Tirgus analīzes trešajā kārtā Regulators noteica šādus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū:

Tabula 1. Tirgus analīzes trešajā kārtā noteiktie komersanti ar būtisku ietekmi

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931
SIA	Tele2	40003272854
SIA	BITE Latvija	40003742426
AS	Telekom Baltija	40003454545
SIA	INTERNETA PASAULE	50003491261
SIA	Telegrupa Baltijā	40003284868
SIA	SOTUS	40003404597
SIA	Camel Mobile	40103181903
SIA	CSC TELECOM	40003611196
SIA	Tivi	40103241776
SIA	Amber Telecom	40103283869
AS	BALTICOM	40003443452
SIA	Radio Telecommunication Network	40003172251
SIA	Rigatta	40003784190
SIA	MASTER TELECOM	40003684039
SIA	ECO Solutions	40003854799

4.1 EK paustās šaubas

2012.gada februārī Regulators paziņoja un nosūtīja Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, EK un BEREC saskaņošanai Ziņojumu par tirgus analīzi un plānoto pasākumu kopumu Savienojumu pabeigšanas tirgū.

2012.gada 13.martā Regulators saņēma EK vēstuli Nr.SG-Greffe (2012) D/4568 par izmeklēšanas II posma uzsākšanu saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK (turpmāk - Pamatdirektīva) 7.a pantu, ar ko EK pauda bažas par piekļuves saistības neuzlikšanu.

2012.gadā 27.aprīlī Regulators plānoto pasākumu kopumu atsauc.

4.2 Savienojumu pabeigšanas tirgus atkārtota trešās kārtas analīze un rezultāti

Pamatojoties uz EK bažām par piekļuves saistības nepiemērošanu Savienojumu pabeigšanas tirgū, Regulators veica atkārtotu Savienojumu pabeigšanas tirgū trešās kārtas analīzi un 2012.gada maijā uzsāka atkārtotu nacionālo konsultāciju par Ziņojumu par tirgus analīzi, kurā tika iekļauti arī pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Pēc nacionālās konsultācijas, 2012.gada 13.jūlijā Regulators vēlreiz nosūtīja Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, EK un BEREC saskaņošanai Ziņojumu par tirgus analīzi un plānoto pasākumu kopumu Savienojumu pabeigšanas tirgū. Par Regulatora plānotajiem pasākumiem EK izteica piezīmes, bet nelika šķēršļus lēmuma pieņemšanai.

2012.gada 19.septembrī Regulators Savienojumu pabeigšanas tirgū pieņēma šādus lēmumus:

1) Nr.222 „Par savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tarifa augšējo robežu” (turpmāk – Lēmums Nr.222),

2) Nr.223 „Par starpsavienojumu tarifu regulēšanas un piekļuves saistību piemērošanu”, ar kuru AS “Telekom Baltija” tika noteiktas tādas pašas piekļuves saistības kā SIA “Bite Latvija” ar Lēmumu Nr.49.

3) Lēmums Nr.224.

5 Savienojumu pabeigšanas tirgus ceturtais kārtas analīze un rezultāti

Tirgus analīzes ceturtajā kārtā Regulators konstatēja, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū joprojām nepastāv efektīva konkurence un ir vairāk nekā viens komersants ar BIT, jo Savienojumu pabeigšanas tirgū katrs individuālais mobilais tīkls ir definējams kā atsevišķs konkrētais tirgus.

Regulators tirgus analīzes ceturtais kārtas rezultātā atzina vēl vienu komersantu SIA „ECO Networks” par komersantu ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū. Ar Regulatora 2015.gada 5.marta lēmumu Nr.57 „Par būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū” (turpmāk – Lēmums

Nr.57) piemēroja tam saistību nodrošināt citiem komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem, caurredzamības saistības publiskot spēkā esošos tarifus par starpsavienojuma pakalpojumiem un starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas katram savā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tarifu augšējo robežu, kuras stājās spēkā 2015.gada 13.aprīlī. Tirgus analīzes ceturtnās kārtas rezultātā ar 2015.gada 6.martu tika atcelti lēmumi par 8 komersantu atzīšanu par komersantiem ar BIT.

6 Pagaidu lēmums par saistību piemērošanu

Saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 19.punktu Regulators, ja tas uzskata, ka ir steidzama vajadzība rīkoties, lai nodrošinātu konkurenci un aizsargātu lietotāju intereses, var, atkāpjoties no šā panta pirmās daļas 12¹. un 13.punktā noteiktās procedūras, nekavējoties pieņemt samērīgu pagaidu lēmumu par veicamajiem pasākumiem, paziņojot EK, Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem un BEREC lēmumā minētos pasākumus un izklāstot to pamatojumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators 2017.gada 26.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.41 „Par būtisku ietekmi vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.41), saskaņā ar kuru, no 2017.gada 27.aprīļa, vienam komersantam SIA „Nord Connect” tika noteikts BIT statuss un piemērotas saistības nodrošināt citiem komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem, caurredzamības saistības publiskot spēkā esošos tarifus par starpsavienojuma pakalpojumiem un starpsavienojumu regulēšanas saistību noteikt savienojuma pabeigšanas katram savā publiskajā mobilajā telefonu tīklā tarifu augšējo robežu.

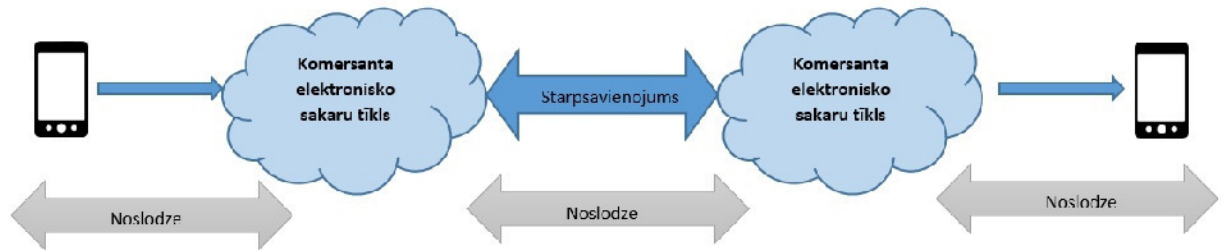
7 Konkrētais tirgus

Ziņojums sagatavots par šādu Ieteikumā minēto tirgu Nr.2: Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.

7.1 Attiecīgie pakalpojumi

Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos (skat. Attēlu 1): Savienojumu pabeigšanas pakalpojums ir komersanta sniegts vairumtirdzniecības pakalpojums, kas nodrošina ienākošās noslodzes maršrutēšanu uz pieslēguma punktiem komersanta elektronisko sakaru tīklā, no pēdējās komutatīvās iekārtas pirms pieslēguma punkta, kuru var izmantot starpsavienojumam, līdz pieslēguma punktam. Pakalpojuma lietotāji ir citi komersanti, kuri nodrošina publisko mobilo telefonu tīklu.

Attēls 1. Savienojumu pabeigšanas pakalpojums

8 Tirgus definēšana

8.1 Apskatāmā pakalpojuma novērtējums

Lai definētu un nodalītu konkrētos starpsavienojumu tirgus, jāapskata šādi jautājumi:

8.1.1 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos mobilajos tīklos komersantiem veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Komersants, kas pieprasa savienojumu pabeigšanas pakalpojumus vienā noteiktā mobilajā tīklā, negūtu papildu labumu, izmantojot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus citā mobilajā tīklā.

Galalietotāji vēlas veikt izsaukumus uz citiem mobilajiem tīkliem. Ja kāds no komersantu mobilajiem tīkliem nav sasniedzams, komersantam draud ne tikai galalietotāju aizplūšana, bet arī reputācijas jautājumu skaidrošana. Galalietotāji var izmantot citu izvēlēto komersantu vai nepieprasīt operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu no operatoriem, kuri nevar nodrošināt galalietotājiem iespēju veikt izsaukumus uz visiem tam nepieciešamajiem mobilajiem tīkliem. Maz ticams, ka galalietotājs slēgs līgumu par pakalpojumu izmantošanu ar komersantu, no kura elektronisko sakaru tīkla galalietotājam nav iespējams veikt izsaukumus uz citiem individuālajiem mobilajiem tīkliem. Iespējams, ka iepriekš teiktais galalietotājam pašlaik nav svarīgi, tomēr šādā kontekstā piedāvātais pakalpojums nav pilnvērtīgs.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Katrs individuālais mobilais tīkls veido atsevišķu tirgu, jo nav iespējama situācija, ka citi komersanti ar sev pieejamām jaudām un elektroniskajiem tīkliem varētu aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus cita komersanta elektronisko sakaru tīklā.

Secināms, ka savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos komersantu mobilajos tīklos neveido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu.

8.1.2 Vai mobilie virtuālie operatori ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?

Mobilais virtuālais operators ir pakalpojumu sniedzējs, kurš pilnībā vai daļēji izmanto cita komersanta mobilā tīkla resursus pakalpojumu sniegšanai.

Pakāpe, kurā mobilie virtuālie operatori var ietekmēt savienojuma pabeigšanas tarifu, ir atkarīga no savstarpējām attiecībām ar mobilā tīkla operatoru:

1. mobilais virtuālais operators, kurš kontrolē komutācijas tīkla elementus, tādējādi kontrolējot arī savienojuma pabeigšanas tarifu un kuram ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem. Operators, kura galalietotājs veic izsaukumu, maksā mobilajam virtuālajam operatoram tā noteikto savienojuma pabeigšanas maksu;
2. izsaukumi, kas tiek veikti mobilā virtuālā operatora galalietotājiem, tiek maršrutēti tieši uz mobilā tīkla operatora elektronisko sakaru tīklu. Operators, kura galalietotājs veic izsaukumu, maksā mobilā tīkla operatoram tā noteikto savienojuma pabeigšanas maksu.

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums komersanta līmenī:

Operators, kura galalietotājs veic izsaukumu uz mobilā virtuālā operatora mobilo numerāciju un kurš vēlas pabeigt savienojuma minūti, nevar pabeigt savienojumu citā mobilajā tīklā vai citā mobilā virtuālā tīklā.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Cits komersants ar sev pieejamām jaudām un elektronisko sakaru tīkliem nevar aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilā virtuālā operatora, kuram ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem un kurš kontrolē komutācijas tīkla elementus, izmantotajā mobilajā tīklā.

Ja izsaukumi, kas tiek veikti mobilā virtuālā operatora galalietotājiem, tiek maršrutēti tieši uz mobilā tīkla operatora elektronisko sakaru tīklu, tad šie izsaukumi ietilpst konkrētā mobilā tīkla operatora savienojumu pabeigšanas individuālā tirgū.

Secināms, ka mobilie virtuālie operatori, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem vai tās ir tālāknodotas un ir noslēgts vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajā tīklā, iekļaujami Savienojumu pabeigšanas tirgū.

8.1.3 Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

- Pieprasījuma puses aizvietojamība komersanta līmenī: no pieprasījuma puses savienojumu pabeigšana 2G¹ tīklā (GSM² un DCS³), 3G⁴ (UMTS⁵ un CDMA⁶) un 4G⁷ (LTE⁸) tīklā ir aizvietoājama, ja, kā jau noskaidrots, tiek apskatīti tikai balss savienojumi. Komersantam, kas pieprasa savienojuma pabeigšanu mobilajā tīklā, nav būtiski, vai pabeigšanas pakalpojumā izmanto radiofrekvences, kas piešķirtas GSM, UMTS vai LTE pakalpojumu nodrošināšanai. Komersantu interesē vienīgi, kā tā galalietotāji var veikt izsaukumus mobilā tīklā. Tomēr, ņemot vērā iepriekš minētā secinājuma svaīgumu, komersantam var nebūt pieejama informācija par to, kādā veidā tas var ietekmēt, caur kuru mobilo tīklu operators maršrutē savienojumus.
- Pieprasījuma puses aizvietojamība galalietotāja līmenī: galalietotāju interesē tikai tas, ka tas var veikt izsaukumus uz galalietotājam lietošanā nodoto mobilo numuru citos individuālajos mobilajos tīklos. Galalietotājam nav svaīga radiofrekvenču spektra izmantošana, un tas var nezināt atšķirību starp 2G, 3G un 4G tīkliem, jo, neatkarīgi no galalietotāja izmantotajām galaierīcēm, tas var veikt izsaukumus, un operatori var nodrošināt balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumus. Tam arī nav iespēju ietekmēt, caur kuru mobilo tīklu operators maršrutē savienojumu. Turklāt galalietotājs nevar konstatēt kvalitātes atšķirības starp mobilajiem tīkliem.

Regulators konstatē, ka no pieprasījuma puses savienojumu pabeigšana 2G tīklā, 3G tīklā un 4G tīklā ir aizvietoājami pakalpojumi.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Ņemot vērā faktu, ka Latvijā 2G, 3G un 4G tīkliem ir paredzēti numuri vienā numerācijas diapazonā, komersants, kas piedāvā savienojumu pabeigšanu savā tīklā, nevar izmantot numerācijas diapazonu, lai norobežotu 2G no 3G vai no 4G pabeigšanas pakalpojumiem.

Šajā gadījumā nepastāv tehniska rakstura pamatojums aizvietojamības neesamībai, tādēļ Regulators neredz nepieciešamību analizēt ekonomiskus kritērijus. Tāpēc savienojuma pabeigšanas pakalpojums 2G tīklā, 3G tīklā un 4G tīklā ir aizvietoājami pakalpojumi arī no piedāvājuma puses.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators konstatē, ka savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā veido vienotu Savienojumu pabeigšanas tirgu.

¹ 2G (2nd generation) – mobilā elektronisko sakaru tīkla otrā paaudze

² GSM (Global System for Mobile Communications) – globālā mobilo sakaru sistēma

³ DCS (Digital Cellular System) – šūnu digitālā sistēma

⁴ 3G (3rd generation) – mobilā elektronisko sakaru tīkla trešā paaudze

⁵ UMTS (Universal Mobile Telecommunications Service) – universālā mobilo telesakaru sistēma

⁶ CDMA (Code Division Multiple Access) – kooddales daudzkārsa piekļuve

⁷ 4G (4th generation) – mobilā elektronisko sakaru tīkla ceturtnā paaudze

⁸ LTE – (Long Term Evolution) – ilgtermiņa evolūcija

8.1.4 Vai īsziņas un datu pārraide mobilajos tīklos ir iekļautas Savienojumu pabeigšanas tirgū?

Ņemot vērā Ieteikumu, uz šo jautājumu jāatbild noliedzīgi. Ieteikumā Savienojumu pabeigšanas tirgus minēts kā: Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos. Nosacījuma „balss savienojuma” esamība tieši norāda, ka analizējama tikai balss savienojumu pabeigšana.

Turklāt arī atšķirības pakalpojumu īpašībās atbalsta šādu tirgus interpretāciju - balss savienojumi atšķiras no datu pārraides pakalpojumiem un īsziņām ar to, ka balss savienojumi notiek reālā laikā. Komunikācija reālā laikā ir svarīgs kvalitātes parametrs balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanai. Turpretim datu pārraides pakalpojumi un īsziņas nav laika kritiskie pakalpojumi.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Balss savienojumi atšķiras no datu pārraides pakalpojumiem un īsziņām arī tehniskajā ieviešanā. Modernos mobilos tīklos tiek transportētas tikai datu paketes, arī balss savienojumu maršrutēšanas gadījumā. Principā balss ziņojums tiek pārvērsts par datu paketi. Datu pakete tiek maršrutēta saņēmējam, un tur datu pakete tiek pārvērsta atpakaļ par balss ziņojumu. Ņemot vērā, ka balss ziņojums ir laika kritisks ziņojums, balss ziņojuma datu pakete tiek atzīmēta. Datu paketes galvenē tiek ierakstīta informācija, ka datu pakete ir balss ziņojums un tāpēc konkrētā pakete maršrutējama prioritāri, lai garantētu reālā laika savienojumu. Citas datu paketes, piemēram, īsziņas, netiek atzīmētas, tāpēc, maršrutējot īsziņas, tās ir ar zemāku prioritāti.

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

Balss savienojumus nevar aizvietot ar datu pārraides pakalpojumiem vai īsziņām. Balss savienojums dod iespēju galalietotājiem apmainīties ar informāciju reālā laikā un tādā veidā veido tiešu sarunu, kurā jautājumi un atbildes seko viena otrai salīdzinoši īsā laika periodā. Lai gan ar īsziņām arī var apmainīties ar informāciju, kas seko viena otrai, bet laika periods starp jautājumiem un atbildēm vai diviem informācijas vienumiem ir ilgāks, jo nepieciešams izmantot manuālu datu ievadi. Saziņu, izmantojot īsziņas, nevar salīdzināt ar tiešu balss saziņu reālā laikā.

Regulators konstatē, ka īsziņas un datu pārraide mobilajos tīklos nav jāiekļauj Savienojumu pabeigšanas tirgū.

8.1.5 Vai radiokomunikāciju tīkli ir iekļauti Savienojumu pabeigšanas tirgū?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums

Radiokomunikācija tiek izmantota galvenokārt reģionālā līmenī un ir paredzēta balss savienojumiem vai datu pārraidei slēgtas galalietotāju grupas ietvaros vai komersanta iekšējai saziņai, piemēram, apsardzes komersantiem, publiskā transporta komersantiem, komersantiem, kas sniedz taksometra pakalpojumus utt.

Šādus komersantus vai slēgtās galalietotāju grupas bieži vispār neinteresē, vai to izmantotie radiokomunikāciju tīkli ir pieejami no citiem elektronisko sakaru tīkliem. Līdz ar to radiokomunikāciju tīkli ne vienmēr ir starpsavienoti ar mobilajiem vai

fiksētajiem tīkliem. Tas gan nenozīmē, ka radiokomunikāciju pakalpojumi tiek piedāvāti ierobežotā kvalitātē, šis fakts drīzāk atspoguļo radiokomunikāciju galalietotāju prasības. Mobilā tīkla galalietotājiem turpretim ir svarīga universālā pieejamība. Tie vēlas sazināties ar visiem citiem galalietotājiem un saņemt izsaukumus no visiem galalietotājiem. Abu (radiokomunikāciju un mobilo tīklu) pakalpojumu galalietotāju uzvedības īpatnības ir atšķirīgas. No pieprasījuma puses radiokomunikāciju tīkla pakalpojumus nevar aizvietot ar mobilā tīkla pakalpojumiem.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Radiokomunikāciju tīkli būtiski atšķiras no mobilajiem tīkliem, jo pastāv šādas nozīmīgas īpašības:

- pakalpojumi paredzēti galvenokārt slēgtām galalietotāju grupām;
- operatīvs (momentāns) savienojums, taču nav iespējama vienlaicīga abpusēja saruna – jāpārslēdzas raidīšanas vai uztveršanas režīmā;
- radiokomunikāciju tīklā izmantojamas speciāli šim tīklam paredzētas radiostacijas, kas nav savietojamas ar esošajiem (GSM, CDMA, UMTS, LTE) mobilo tīklu standartiem;
- nav iespējams nosūtīt īsziņas, izmantojot starpsavienojumu ar mobilo tīklu (starp radiostacijām ir iespējams sūtīt teksta ziņojumus).

Nemot vērā iepriekš minēto un jo īpaši nesavietojamību ar mobilo tīklu standartiem, var uzskatīt, ka radiokomunikāciju tīkls nevar aizvietot mobilo tīklu tā ierobežotās izmantošanas dēļ.

8.2 Ģeogrāfiskā mēroga novērtējums

Nemot vērā tirgus definīciju, ģeogrāfiskais mērogs (teritorija) ir komersanta individuālais mobilais tīkls.

8.3 Tirgus definēšanas rezultāti

Veiktās tirgus analīzes rezultātā Regulators konstatē, ka Ieteikumā minētajā Tīrgū Nr.2 - Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos tīrgū tiek iekļauti:

- mobilie virtuālie operatori, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem vai tās ir tālāknodotas un ir noslēgts vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajā tīklā;
- savienojumu pabeigšanas pakalpojumi 2G, 3G un 4G tīklā.

9 Tīrgus Analīze

9.1 Tīrgus daļījums

Pēc Savienojuma pabeigšanas tīrgus definīcijas var secināt, ka šie ir monopol-tīrgi, tāpēc tīrgus daļas ir 100% katrā individuālā tīrgū. Saskaņā ar to, var jau noteikt, ka visiem komersantiem, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus, ir BIT, sava mobilā tīkla ģeogrāfiskā mēroga ietvaros.

Tomēr, Regulators analizēja arī citus kritērijus.

9.2 Šķēršļi ienākšanai tīrgū vai ekspansijai

Savienojumu pabeigšanas tīrgū šķēršļi ienākšanai tīrgū, kas saistītas ar tīrgus definīciju, ir nesamērīgi augstas. Konkurentu ienākšanai Savienojuma pabeigšanas tīrgū ar saviem savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav nepieciešamā efekta un konsekvences pret pastāvošo (monopola) Savienojumu pabeigšanas tīrgus struktūru. Konkurenta savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) Savienojumu pabeigšanas tīrgu.

9.3 Komersanta lielums (īpatsvars tīrgū)

Pēc tīrgus definīcijas Savienojumu pabeigšanas tīrgus ir monopol-tīrgus. Komersanta lieluma nozīme konkurences situācijas novērtēšanai ir ļoti ierobežota un saistīta ar nepietiekamu kompensējošo pirktspēju. Tāpēc arī nav nepieciešams analizēt citus kritērijus konkurences apstākļu novērtēšanai, kas raksturo samēru starp komersantiem ar BIT un konkurentiem konkrētajā tīrgū.

9.4 Nepietiekama kompensējošā pirktspēja vai tās trūkums

Lai analizētu kompensējošo pirktspēju, ir nepieciešams atšķirt divus gadījumus:

- kompensējošā pirktspēja galalietotāju līmenī;
- kompensējošā pirktspēja vairumtirdzniecības līmenī.

Kompensējošā pirktspēja galalietotāju līmenī pastāv, ja galalietotājam vai galalietotāju grupai ir iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju (operatoru), pārejot pie cita pakalpojumu sniedzēja (operatora) gadījumā, ja sava operatora (operators A) balss savienojumu pabeigšanas tarifi ir tik augsti, ka:

1. citi operatori neslēdz starpsavienojumu līgumus (tāpēc cita operatora galalietotāji nevar veikt izsaukumus operatora A galalietotājiem);
2. cita operatora galalietotājiem augstu savienojumu pabeigšanas tarifu dēļ jāmaksā tik augstas cenas, ka tie vai nu neveic izsaukumus, vai sūdzas operatora A galalietotājiem.

Galalietotājam iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju rodas izpildoties šādiem kritērijiem:

1. ja izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, nav pārāk lielas un ir mazākas nekā potenciālie labumi;
2. galalietotāju īpatsvars, salīdzinot ar komersanta kopējiem ieņēmumiem, ir pietiekami liels.

Iepriekš norādītais otrais kritērijs varētu piepildīties, pakalpojumu sniedzēju mainot tikai lieliem galalietotājiem (komersantiem vai valsts iestādēm) vai lielam mazāku galalietotāju daudzumam.

Regulators konstatē, ka otrs kritērijs ir izpildāms katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū.

Savienojumu pabeigšanas kontekstā, pašreiz izmaksas, kas saistītas ar pakalpojuma sniedzēja maiņu, ir lielākas nekā potenciālie ieguvumi.

Pirmais kritērijs vēl nav izpildīts nevienā individuālā savienojumu pabeigšanas tirgū, jo galalietotājs nevar iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju, to mainot.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators konstatē, ka katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirktspējas galalietotāju līmeni.

Kompensējošā pirktspēja vairumtirdzniecības līmenī

Saskaņā ar ESL 38.panta pirmo daļu, komersantam ar BIT piekļuves vai starpsavienojumu jomā Regulators var uzlikt caurredzamības, vienlīdzīgas attieksmes, atdalītas finanšu uzskaites, tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības un pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklu. Ņemot vērā iepriekš minēto, ar Regulatora piemērotām saistībām komersanta kompensējošā pirktspēja ir būtiski ierobežota.

Lai analizētu kompensējošo pirktspēju vairumtirdzniecības līmenī, jāizšķir divi gadījumi:

1. operators, kas piedāvā arī piekļuvi (turpmāk – piekļuves tīkla operators). Piekļuves tīkla operatoram nav iespējas izmantot kompensējošo pirktspēju, jo Regulators, saskaņā ar ESL 38.panta pirmo daļu, ir noteicis komersantiem, kuri nodrošina galalietotājiem nepieciešamo piekļuvi, vienlīdzīgas saistības piekļuves un starpsavienojumu jomā.
2. operators, kas nepiedāvā piekļuvi, bet tikai operatora izvēles pakalpojumus (turpmāk – savienojumu tīkla operators).

Savienojumu tīkla operatoram nav kompensējošās pirktspējas. Tam ir vienpusēja interese noslēgt starpsavienojumu līgumu, jo to interesē piedāvāt saviem galalietotājiem pieeju visiem vai vismaz iespējami daudziem elektronisko sakaru tīkliem. Potenciālais starpsavienojumu partneris, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus, neiegūst papildvērtību no starpsavienojuma līguma noslēgšanas ar savienojuma tīkla operatoru, jo operatora galalietotāji var saņemt izsaukumus no citiem elektronisko sakaru tīkliem pilnīgi neatkarīgi no savienojumu tīkla operatora.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators konstatē, ka katrā individuālā balss savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirktspējas vairumtirdzniecības līmeni.

9.5 Potenciālās konkurences trūkums

Ņemot vērā tirgus definīciju, Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv potenciāla konkurence. Konkurentu ienākšana tirgū ar saviem balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav efektīva un konsekventa uz pastāvošās (monopola) balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tirgus struktūras fona. Konkurentu balss savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) savienojumu pabeigšanas tirgu.

9.6 Rezultāti

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators konstatē, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū nepastāv efektīva konkurence.

10 Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

10.1 Situācija tirgū

Pavisam seši komersanti 2017.gadā guva ieņēmumus, piedāvājot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajā tīklā. Tabulā Nr.2 apkopoti dati par komersantu ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas 2017.gadā. Dati par 2017.gadu apkopoti no veidlapām, kurās komersanti norāda auditētu un detalizētu informāciju par ieņēmumiem, lietotāju skaitu un sniegto pakalpojumu apjomu, saskaņā ar Regulatora Noteikumiem.

Tabula 2. Komersanti, kuri guva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā 2017.gadā

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.	Ieņēmumi, EUR	Tirgus īpatsvars, %

Zemāk norādītajā tabulā (skatīt Tabulu Nr.3) norādīti dati par komersantu ieņēmumiem par 2016.gadu. Dati par 2016.gadu apkopoti no veidlapām, kurās komersanti norāda auditētu un detalizētu informāciju par ieņēmumiem, lietotāju skaitu un sniegto pakalpojumu apjomu, saskaņā ar Regulatora Noteikumiem.

Tabula 3. Komersanti, kuri guva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā 2016.gadā

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.	Ieņēmumi, EUR	Tirgus īpatsvars, %
------------------	------------	-----------------------------	---------------	---------------------

Vislielākais savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos tīklos sniedzējs ir [redacted] kura tirgus īpatsvars Savienojumu pabeigšanas tirgū balstoties uz ieņēmumiem 2017.gadā bija [redacted]% un 2016.gadā [redacted]%.

Papildus komersantiem, kuri nodrošina savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos tīklos un gūst ieņēmumus no tiem, ir komersanti, kuriem ir visi nepieciešamie elementi, lai uzreiz vai īsā laikā sāktu nodrošināt citiem komersantiem savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos tīklos. Nepieciešamie elementi ir šādi:

- a. starpsavienojuma līgums ar vismaz vienu komersantu par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos. Regulators uzskata, ka komersantam, kas ir noslēdzis šādu līgumu, kurā ir iekļauta informācija par komersanta elektronisko sakaru tīkla tehniskiem parametriem, starpsavienojuma punktiem, signalizācijas tīklu u.t.t., ir nepieciešamā elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, zināšanas un motivācija, izmantot šo līgumu, lai piedāvātu savienojumu pabeigšanas pakalpojumus savā mobilajā tīklā. Pēc starpsavienojuma līguma noslēgšanas abas līgumslēdzējpusēs var īsā laikā uzsākt reālu pakalpojumu nodrošināšanu, starpsavienojumu ierīkošanu.
- b. numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem; uz šiem numuriem ir iespējams veikt izsaukumus no citiem elektronisko sakaru tīkliem.

Regulators uzskata, ka visus komersantus, kuri atbilst minētajiem diviem kritērijiem (tīcībā ir nepieciešamie elementi), var uzskatīt par dalībniekiem Savienojumu pabeigšanas tirgū ar savu elektronisko sakaru tīkla infrastruktūru, kas katrā atsevišķā gadījumā veido konkrēto tirgu.

Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes trešās kārtas gaitā Regulators mainīja būtiskas ietekmes noteikšanas kritērijus un par komersantiem ar BIT noteica visus komersantus, kuri guva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos tīklos sniegšanas, kā arī visus tos komersantus, kuriem ir visi nepieciešamie elementi, lai uzreiz vai īsā laikā varētu nodrošināt citiem komersantiem savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos elektronisko sakaru tīklos.

Arī šajā tirgus analīzes kārtā Regulators plāno pieturēties pie šiem pašiem būtiskas ietekmes noteikšanas kritērijiem, jo tie ļauj Regulatoram daudz ātrāk reaģēt uz izmaiņām tirgū un novērst gadījumus, kad komersanti ilgstoši sniedz savienojuma pabeigšanas pakalpojumus par neregulētiem tarifiem, tādējādi gūstot negodīgas priekšrocības attiecībā pret to konkurentiem.

Ja Regulatora rīcībā nav informācijas par komersanta ieņēmumiem vai komersants nav guvis ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojuma mobilajā tīklā, Regulators komersantu ar BIT noteikšanai izmanto informāciju par starpsavienojuma līgumiem un piešķirtajām numerācijas lietošanas tiesībām, kas Regulatora rīcībā nonāk daudz ātrāk nekā auditēta un apstiprināta informācija par komersantu ieņēmumiem. Informācija par piešķirtajām numerācijas lietošanas tiesībām uz mobiliem numuriem Regulatora rīcībā ir nekavējoties pēc Regulatora lēmumu pieņemšanas par numerācijas lietošanas tiesību piešķiršanu. Komersantiem ir pienākums iesniegt Regulatoram informāciju par noslēgtajiem vai grozītajiem starpsavienojuma līgumiem desmit darbdienu laikā pēc to noslēgšanas⁹.

10.2 Tirgus dalībnieki

2015.gada 13.aprīlī stājās spēkā Regulatora Lēmums Nr.57, ar kuru vienam jaunam komersantam tika noteikts BIT un piemērotas saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū. Ar 2015.gada 5.marta Regulatora lēmumu Nr.58 „Par būtiskas ietekmes atcelšanu balss savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tirgū”, ar 2015.gada 6.martu tika atcelta BIT un saistības astoņiem komersantiem. Tādējādi no 2015.gada 13.aprīļa kopā 9 komersanti Savienojumu pabeigšanas tirgū ir atzīti par komersantiem ar BIT.

Savukārt 2017.gada 26.aprīlī Regulators pieņēma Lēmumu Nr.41, saskaņā ar kuru, no 2017.gada 27.aprīļa vienam komersantam SIA „Nord Connect” tika noteikta būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū, neveicot tirgus analīzi.

Kopš 2017.gada 27.aprīļa desmit komersantiem ir noteikts BIT statuss un piemērotas saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes laikā tika konstatēts, ka pieci komersanti, kuriem ir noteikts BIT, 2017.gadā aktīvi sniedza savienojuma pabeigšanas pakalpojumu mobilajā tīklā un guva no tiem ieņēmumus. Taču, no šiem pieciem komersantiem, vienam komersantam - SIA „Nord Connect”, pamatojoties uz iesniegto pieprasījumu par numerācijas lietošanas tiesību anulēšanu, ar 2017.gada 27.novembri tika anulētas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem. Pārējiem četriem komersantiem vēl ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem un ir vismaz viens noslēgts starpsavienojuma līgums ar citu komersantu.

Līdz ar to 4 komersantiem ir jāsaglabā būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū (Skatīt Tabulu Nr.4).

⁹ Elektronisko sakaru likuma 37.panta ceturtnā daļa

Tabula 4. Komersanti ar BIT, kuri guva ieņēmumus no starpsavienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajā tīklā sniegšanas.

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.	Ieņēmumi 2017, EUR
SIA	Tele2	40003272854	
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931	
SIA	BITE Latvija	40003742426	
AS	Telekom Baltija	40003454545	

No tiem pieciem komersantiem ar BIT, kuri nebija aktīvi Savienojumu pabeigšanas tirgū (skatīt Tabulu Nr.5), tikai vienam komersantam (SIA „XOmobile”) līdz 2019.gada 1.martam vēl bija piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem un vismaz viens noslēgts starpsavienojuma līgums ar citu komersantu. Tādējādi šis komersants atbilst Regulatora noteiktajiem kritērijiem par komersanta atzīšanu par komersantu ar BIT, Regulators uzskata, ka šis komersants vēl joprojām uzskatāms par komersantu ar BIT, neraugoties uz to, ka tas nav guvis ieņēmumus no starpsavienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas.

Tabula 5. Komersanti ar BIT, kuri neguva ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojuma mobilajā tīklā sniegšanas

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.
SIA	Amber Telecom	40103283869
AS	BALTICOM	40003443452
SIA	ECO Networks	40003356193
SIA	Telegrupa Baltijā	40003284868
SIA	XOmobile	40103181903

Četri komersanti, kuriem Regulators iepriekšējās tirgus analīzes kārtās bija piemērojis BIT statusu, nebija guvuši ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas un tiem līdz 2019.gada 1.martam bija anulētas piešķirtās lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem vai tie līdz 2019.gada 1.martam bija izbeiguši noslēgto starpsavienojumu līgumu. Viens no šiem pieciem komersantiem – SIA „Amber Telecom” ir arī izslēgts no komersantu saraksta. Šie komersanti vairs nav uzskatāmi par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū, jo tie nesniedz Savienojumu pabeigšanas tirgus pakalpojumus un to rīcībā nav nepieciešamo elementu, lai īsā laikā un bez nesamērīgiem ieguldījumiem uzsāktu sniegt Savienojumu pabeigšanas tirgus pakalpojumus.

Bez iepriekš minētajiem četriem komersantiem, ir nepieciešams atcelt BIT un visas piemērotās saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū komersantam SIA „Nord Connect”, jo tā rīcībā vairs nav numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem.

Ņemot vērā minēto, Regulators uzskata, ka šiem pieciem komersantiem ir nepieciešams atcelt BIT statusu un visas tiem piemērotās saistības Savienojumu pabeigšanas tirgū:

- SIA „Amber Telecom”, vienotais reģistrācijas Nr.:40103283869;
- AS „BALTICOM”, vienotais reģistrācijas Nr.:40003443452;
- SIA „ECO Networks”, vienotais reģistrācijas Nr.:40003356193;

- SIA „Telegrupa Baltijā”, vienotais reģistrācijas Nr.:40003284868;
- SIA „Nord Connect”, vienotais reģistrācijas Nr.:40103763797.

Līdz 2019.gada 1.martam nav neviena jauna komersanta, kuru Regulators nav atzinis par komersantu ar BIT un kurš būtu saņēmis no Regulatora numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem un noslēdzis starpsavienojuma līgumus ar citiem komersantiem par savienojumu pabeigšanu tā mobilajā tīklā tādējādi kļūstot par komersantu, kurš var uzsākt sniegt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus īsā laikā un bez būtiskiem ieguldījumiem.

10.3 Numerācijas lietošanas tiesības

Tabulā Nr.6 uzskaitīti komersanti, kuriem piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem uz 2019.gada 1.martam.

Tabula 6. Savienojumu pabeigšanas tirgus dalībniekiem piešķirtās numerācijas lietošanas tiesības uz mobilajiem numuriem

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.	Mobilo numuru skaits
SIA	Tele2	40003272854	2 570 000
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931	2 030 000
SIA	BITE Latvija	40003742426	1 714 000
SIA	XOmobile	40103181903	1 100 000
SIA	ZetCOM	40003582107	260 000
AS	Telekom Baltija	40003454545	90 000
SIA	VENTAmobile	50103946771	10 000

10.4 Starpsavienojuma līgumi

Pieciem no septiņiem komersantiem, kuriem ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem (skatīt Tabulu Nr.6), ir noslēgti arī starpsavienojumu līgumi ar citiem komersantiem par savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos pakalpojumiem. Minēto komersantu un to noslēgto starpsavienojumu līgumu par savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos pakalpojumiem skaits ir norādīts tabulā zemāk (skatīt Tabulu Nr.7).

Tabula 7. Noslēgto starpsavienojumu līgumu skaits

Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.	Starpsavienojumu līgumu skaits
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931	18
SIA	Tele2	40003272854	12
SIA	BITE Latvija	40003742426	5
AS	Telekom Baltija	40003454545	5
SIA	XOmobile	40103181903	1

Neskatoties uz to, ka diviem komersantiem SIA „ZetCOM” un SIA „VENTAmobile” ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz mobilo numerāciju, šiem komersantiem nav noslēgts neviens starpsavienojumu līgums ar citu komersantu par savienojumu pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos pakalpojumiem, secināms, ka šiem diviem komersantiem nav izpildījušies divi būtiskas ietekmes noteikšanas kritēriji, kas tika izstrādāti trešajā tirgus analīzes kārtā un šie komersanti nevar uzsākt sniegt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus īsā laikā un bez būtiskiem ieguldījumiem. Līdz ar to, SIA „ZetCOM” un SIA „VENTAmobile” nav nosakāmi par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū un šiem komersantiem nav nepieciešams piemērot saistības analizētajā tirgū.

10.5 Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators Tabulā Nr.8 nosaka šādus komersantus par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Tabula 8. Komersanti ar Būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū

Nr.p.k.	Komersanta veids	Komersants	Vienotais reģistrācijas Nr.
1.	SIA	Tele2	40003272854
2.	SIA	Latvijas Mobilais Telefons	50003050931
3.	SIA	BITE Latvija	40003742426
4.	SIA	XOmobile	40103181903
5.	AS	Telekom Baltija	40003454545

11 Būtiska ietekme tirgū

11.1 Speciālu prasību (saistību) noteikšana komersantiem

Saskaņā ar ESL 31.panta otro daļu Regulatoram ir tiesības, pamatojoties uz tirgus analīzes rezultātiem, piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt saistības komersantiem ar būtisku ietekmi konkrētajā tirgū, lai konkrētajā tirgū nodrošinātu efektīvu konkurenci.

ESL 31.panta otrā daļa noteic, ka, ņemot vērā ESL 31.panta pirmajā daļā minētos pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Regulators nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Regulators konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tas pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Regulatora noteiktajā kārtībā.

Ja Regulators konstatē, ka tirgū ir efektīva konkurence, tas nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar BIT.

Nosakot konkrētas saistības un pienākumus komersantiem, Regulators ievēro arī vispārējos EK definētos elektronisko sakaru nozares regulēšanas mērķus:

- konkurences veicināšanu;
- vienota iekšējā tirgus attīstību Eiropas Savienībā;
- Eiropas Savienības pilsoņu interešu ievērošanu.

Saskaņā ar ESL 38.panta pirmo un otro daļu komersantam ar BIT piekļuves vai starpsavienojumu jomā Regulators var piemērot šādas saistības:

- caurredzamības saistības;
- vienlīdzīgas attieksmes pienākums;
- atdalītas finanšu uzskaites saistības;
- tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības;
- pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Regulators, uzliekot komersantam ar BIT piekļuves vai starpsavienojumu jomā ESL 38.panta pirmajā daļā minētās saistības, ievēro objektivitātes, caurredzamības, samērības un vienlīdzības principus atbilstoši risināmās problēmas būtībai un regulēšanas mērķiem.

Pirms tiek pieņemts lēmums par saistību uzlikšanu, Regulators konsultējas ar tirgus dalībniekiem.

11.2 Saistības

11.2.1 Caurredzamības saistības

ESL 39.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt caurredzamības saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā. Caurredzamības saistības var ietvert noteiktas informācijas (uzskaite, tehniskie un tīkla raksturparametri, cenu un tarifu, piekļuves un starpsavienojumu nodrošināšanas un izmantošanas nosacījumi) publiskošanas un pamatpieāvājumu publicēšanas saistības un prasības attiecībā uz tiem.

ESL 39.panta otrā daļa nosaka, ja komersantam ar BIT ir noteikts vienlīdzīgas attieksmes pienākums, tad Regulators var prasīt, lai tas publicē piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpieāvājumus, kuros iekļautā informācija būtu detalizēti atdalīta, un nodrošinātu, ka komersantiem — pakalpojumu saņēmējiem - nav jāmaksā par iekārtām vai aprīkojumu, kas pieprasītajam pakalpojumam nav nepieciešams.

ESL 39.panta trešā daļa noteic, ka komersants ar BIT Regulatora noteiktajā kārtībā un termiņos publicē pamatpieāvājumu piekļuves vai starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām.

ESL 39.panta ceturta daļa nosaka, Regulatoram ir tiesības:

1. noteikt un publicēt oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” prasības attiecībā uz informācijas publiskošanu, piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas

- piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā ietveramo informāciju un nepieciešamo tās detalizācijas līmeni;
2. noteikt publiskojamās informācijas, piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājuma publicēšanas veidu;
 3. noteikt grozījumus publicētajā piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā un publiskojamā informācijā, ja tā nosacījumi neatbilst Regulatora prasībām.

11.2.2 Vienlīdzīgas attieksmes pienākums

ESL 40.pants noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt šādus vienlīdzīgas attieksmes pienākumus piekļuves vai starpsavienojumu jomā konkrētā tirgus ietvaros:

1. pienākumu piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus;
2. pienākumu sniegt citam komersantam līdzvērtīgu pakalpojumu, nodrošināt līdzvērtīgu piekļuvi un informāciju tādā pašā kvalitātē un ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem šis komersants pats sniedz pakalpojumu, nodrošina piekļuvi un informāciju saviem saistītajiem komersantiem;
3. pienākumu sniegt citam komersantam līdzvērtīgu pakalpojumu, nodrošināt līdzvērtīgu piekļuvi un informāciju tādā pašā kvalitātē un ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem šā komersanta saistītais komersants sniedz pakalpojumu, nodrošina piekļuvi un informāciju.

11.2.3 Atdalītas finanšu uzskaites saistības

ESL 41.pants noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt pienākumu piekļuves un starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti.

11.2.4 Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības

ESL 42.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu). Uzliekot šādas saistības, Regulators ņem vērā attiecīgā komersanta investīcijas un ļauj tam gūt samērīgu peļņu no piekļuves vai starpsavienojumu nodrošināšanā ieguldītā kapitāla atbilstoši saistītajiem riskiem.

ESL 42.panta trešā daļa noteic, ja komersantam ir pienākums tuvināt tarifus izmaksām, tad tam jāpierāda Regulatoram, ka tarifi ir balstīti uz pamatotām izmaksām, ņemot vērā peļņu par veiktajām investīcijām. Regulators izmaksu aprēķināšanai var

izmantojot arī citādas metodes, nevis tās, kuras izmantojis komersants, kā arī pietiekamu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpības aprēķināšanas metodiku. Regulators var pieprasīt, lai komersants sniedz savu tarifu un izmaksu pamatojumu. Ja Regulators konstatē, ka tarifā iekļautās izmaksas nav pamatotas vai tarifi nav tuvināti izmaksām, tas ir tiesīgs apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzdot komersantam koriģēt tarifus.

ESL 42.panta ceturrtā daļa noteic, ka komersants ar BIT, kuram ir noteiktas prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu, publisko izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmas aprakstu, norādot galvenās izmaksu grupas, kā arī izmaksu attiecināšanas noteikumus. Atbilstību izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai pārbauda zvērināts revidents vai zvērinātu revidentu komercsabiedrība. Zvērināta revidenta ziņojumu par atbilstību noteiktajai izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai komersants publicē katru gadu.

ESL 42.panta piektā daļa noteic, ka komersantam ar BIT ir aizliegts noteikt piekļuves vai starpsavienojumu pakalpojumiem atlaides vai atlaižu apmēru atkarībā no sniegto pakalpojumu apjoma. Regulators var dot atļauju noteikt šādas atlaides vai atlaižu apmēru, ja komersants pierāda, ka tas tādējādi nenostādīs citus komersantus nevienlīdzīgā stāvoklī.

ESL 42.panta sestā daļa noteic, ka komersantam ar BIT, kuram noteikta piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistība, Regulators var apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzdot elektronisko sakaru komersantam koriģēt tarifus, ja Regulators konstatē, ka nav lietderīgi un samērīgi šim komersantam piemērot izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu) un šā likuma 42.panta trešo daļu. Regulators, nosakot tarifu augšējo robežu vai arī uzdodot koriģēt tarifus, tos nebalsta uz tāda komersanta pakalpojuma sniegšanas izmaksām un rentabilitāti, kuram nav piemērotas izmaksu aprēķināšanas saistības un šā panta trešā daļa. Regulators, nosakot tarifu augšējo robežu vai uzdodot koriģēt tarifu, var izmantot salīdzinošo novērtēšanu un analīzi, informāciju par izmaksām, kas rodas, sniedzot pakalpojumu visefektīvākajā veidā un izmantojot jaunākās pieejamās tehnoloģijas, kā arī izmaksu aprēķināšanas modeļus un citas metodes. Ja mainās visefektīvākajā veidā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma izmaksas, Regulators var pārskatīt tarifu augšējo robežu vai uzdot koriģēt tarifu.

11.2.5 Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

ESL 44.panta pirmā daļa paredz, ja Regulators tirgus analīzes rezultātā secina, ka piekļuves atteikums vai nepamatoti piekļuves noteikumi var kavēt ilglaiēcīga un konkurētspējīga mazumtirdzniecības tirgus izveidi vai tie neatbilst galalietotāju interesēm, tai ir tiesības komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt šādas saistības:

1. nodrošināt trešajām personām piekļuvi noteiktiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, tostarp piekļuvi elektronisko sakaru tīkla pasīvajiem elementiem, vai atsaistītu piekļuvi abonentiņijām, lai citastarp atļautu nodrošināt operatora izvēles vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu vai atļautu abonentiņijas tālākpārdošanu;
2. risināt sarunas ar komersantiem, kuri pieprasa piekļuvi;

3. nepārtraukt piekļuvi tiem noteiktajiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, kuriem tā jau nodrošināta iepriekš;
4. nodrošināt noteiktus vairumtirdzniecības pakalpojumus trešajām personām elektronisko sakaru mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanai;
5. nodrošināt piekļuvi tehniskajām saskarnēm vai būtiskām tehnoloģijām, kas nepieciešamas pakalpojumu savietojamībai vai virtuālā tīkla pakalpojumiem;
6. nodrošināt iespēju izvietot elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantotajās telpās noteiktus elektronisko sakaru tīkla elementus vai nodrošināt cita veida infrastruktūras objektu kopīgu izmantošanu (tajā skaitā kabeļu kanalizācijas, elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantoto ēku vai antenu mastu un torņu kopīgu izmantošanu);
7. sniegt noteiktus pakalpojumus (tajā skaitā tādus pakalpojumus, kas nepieciešami intelektuālā tīkla pakalpojumiem vai viesabonēšanai mobilajos elektronisko sakaru tīklos), kas nepieciešami, lai lietotājiem nodrošinātu pilnīgu pakalpojumu savietojamību;
8. nodrošināt piekļuvi darbības atbalstsistēmām vai līdzīgām programmatūras sistēmām, kas nepieciešamas, lai uzturētu godīgu konkurenci pakalpojumu sniegšanā;
9. savstarpēji savienot elektronisko sakaru tīklus vai elektronisko sakaru tīklu elementus vai iekārtas

ESL 44.panta otrā daļa paredz, ka Regulators nosaka prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmām un atsaistītas piekļuves abonentiņijām pamatpiedāvājumos iekļaujamo informāciju un šo pamatpiedāvājumu publicēšanu.

11.3 Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

11.3.1 Komersantiem piemēroto saistību efektivitātes analīze

Regulators jau ar 2002.gada 27.novembra lēmumu Nr.136 „Par telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū” noteica SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „Tele2” būtisku ietekmi starpsavienojumu pakalpojumu tirgū. Regulators ar 2003.gada 18.jūnija lēmumu Nr.154 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons SIA” starpsavienojuma līguma pamatpiedāvājuma apstiprināšanu” un ar 2003.gada 18.jūnija lēmumu Nr.152 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” starpsavienojuma līguma pamatpiedāvājuma apstiprināšanu” apstiprināja iepriekš minētajiem komersantiem starpsavienojuma pamatpiedāvājuma līgumu, kas jāpublicē tīmekļvietnē normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

2005.gadā stājās spēkā pirmais lēmums par SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „Tele2” savienojumu pabeigšanas tarifu regulēšanu (Regulatora 2005.gada 8.jūnija lēmums Nr.140 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelekom”, „Latvijas Mobilais Telefons SIA” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” starpsavienojumu pakalpojumu tarifu augšējo robežu”). Regulators 2009.gada 14.oktobra lēmumā Nr.286 “Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Mobilais Telefons” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu 2010.-2012.gadā” un 2009.gada 14.oktobra lēmumā Nr.287 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2”

savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu 2010.-2012.gadā” atkārtoti lēma par minēto komersantu savienojumu pabeigšanas tarifiem.

Regulators, ar Lēmumu Nr.259 un ar Lēmumu Nr.47 un Lēmumu Nr.49 noteica būtisku ietekmi balss savienojumu pabeigšanas individuālajā mobilajā tīklā tirgū iepriekš minētajiem komersantiem. 2010.gada 24.februārī lēmumā Nr.70 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu 2010.-2012.gadā” (turpmāk – Lēmums Nr.70) lēma par SIA „BITE Latvija” savienojumu pabeigšanas tarifu.

Ar Lēmumu Nr.222 Regulators apstiprināja SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu no 2013.gada 1.aprīļa –. Tāpat 2012.gada 19.septembrī tika apstiprināts lēmums Nr.223 „Par starpsavienojumu tarifu regulēšanas un piekļuves saistību piemērošanu”, ar kuru tika noteikta arī AS „Telekom Baltija” savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2013.gada 1.aprīļa.

Ar 2012.gada 19.septembra Lēmumu Nr.224 vēl 12 komersanti tika noteikti par komersantiem ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū un arī tiem tika noteikta savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2013.gada 1.aprīļa līdzvērtīgā apmērā kā citiem komersantiem.

2014.gada 19.martā tika pieņemts Regulatora lēmums par savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu – lēmums Nr.39 „Par savienojuma pabeigšanas individuālos mobilajos tīklos tarifa augšējo robežu”, ar kuru tika noteikta jauna savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2014.gada 1.jūlija.

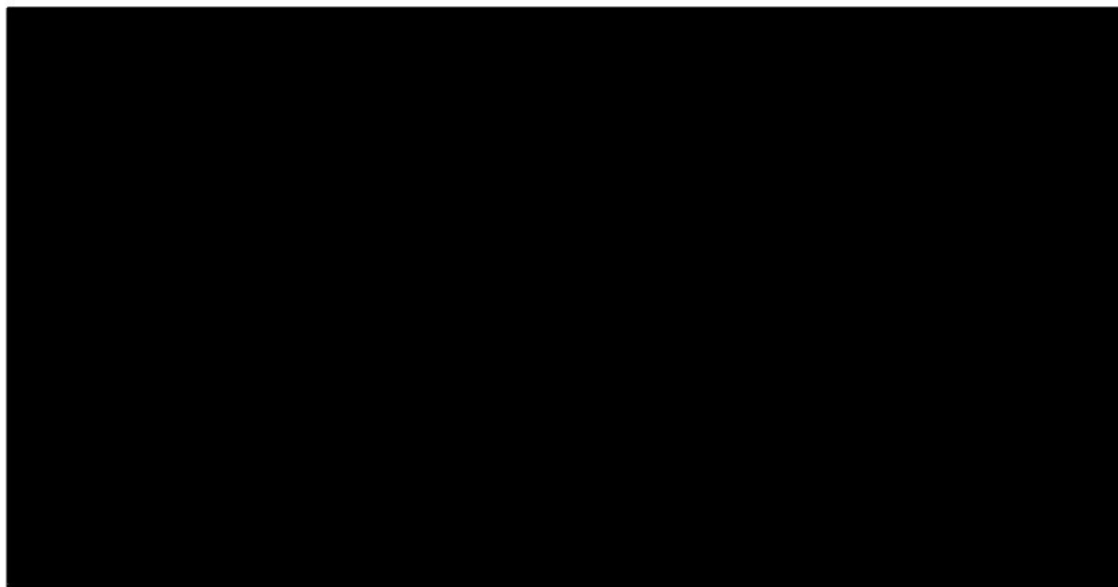
2015.gada 5.martā tika pieņemts Lēmums Nr.57, ar kuru vienam komersantam SIA „ECO Networks” tika noteikta BIT un piemērotas saistības.

Regulators pieņēma Lēmumu Nr.41, saskaņā ar kuru, no 2017.gada 27.aprīļa, vienam komersantam SIA „Nord Connect” tika noteikts BIT statuss un piemērotas saistības, neveicot tirgus analīzi.

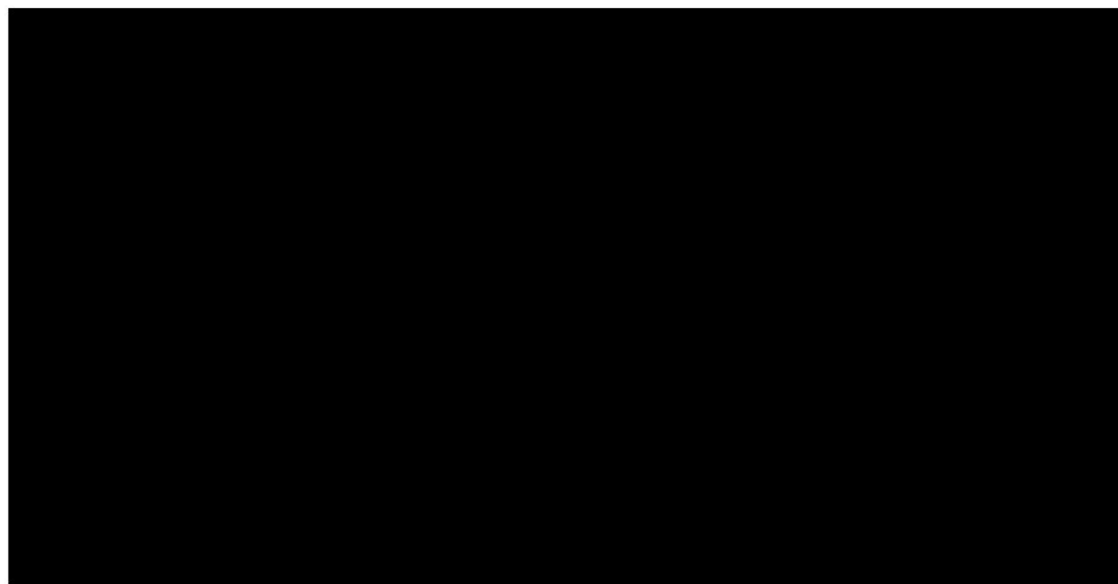
2017.gada 26.aprīlī tika pieņemts Regulatora lēmums par savienojuma pabeigšanas tarifa augšējo robežu – lēmums Nr.38 „Par savienojuma pabeigšanas publiskā mobilā telefonu tīklos tarifa augšējo robežu”, ar kuru tika noteikta jauna savienojuma pabeigšanas tarifa augšējā robeža no 2018.gada 1.janvāra.

Kopš Savienojumu pabeigšanas tirgū ienāca SIA „BITE Latvija” un kopš stājās spēkā Lēmums Nr.47, Lēmums Nr.49, Lēmums Nr.70 un Lēmums Nr.222, SIA „Tele2”, un SIA „Latvijas Mobilais Telefons” tirgus īpatsvars svārstījās ar tendenci samazināties, bet SIA „BITE Latvija” tirgus īpatsvars pakāpeniski pieauga. Zemāk attēlotajās diagrammās (skatīt Attēlu Nr.2 un Nr.3) ir norādītas SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „BITE Latvija” un AS „Telekom Baltija” tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas un tirgus īpatsvars pēc noslodzes no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū.

Attēls 2. Tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %

Attēls 3. Tirgus īpatsvars pēc noslodzes no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas Savienojumu pabeigšanas tirgū, %

Ņemot vērā, ka katra komersanta individuālais mobilais tīkls ir atsevišķs tirgus, kurā katram ir 100% tirgus daļa un būtiska ietekme, Regulators secina, ka savienojuma pabeigšanas tarifa augšējās robežas saistība ir vienīgā saistība, kas var efektīvi samazināt savienojuma pabeigšanas tarifu un veicināt mazumtirdzniecības pakalpojumu attīstību.

11.3.2 SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” piemērotās saistības

Ņemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes rezultātus, Regulators neuzskata, ka ir nepieciešams grozīt vai atcelt SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” ar Lēmumu Nr.257, Lēmumu Nr.258, Lēmumu Nr.49 un Lēmumu Nr.222 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus:

1. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai Ieteikumā minētajā Savienojumu pabeigšanas tirgū. Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar BIT ir šī šķēršļa likvidācija.

2. Caurredzamības saistības

Caurredzamības saistība nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus komersantiem, kas pieprasa starpsavienojumu pakalpojumus no SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija”. Zinot iespējamās izmaksas, komersanti var plānot starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanu un arī ienākšanu tirgū, vai balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem plānot to turpmāko attīstību.

3. Vienlīdzīgas attieksmes pienākums

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes pienākumu, SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” nodrošina, ka tā BIT, netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem;
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

4. Tarifu regulēšanas saistības

Starpsavienojumu tarifs ir būtisks izmaksu komponents ikvienam komersantam - gan fiksētās izmaksas (tīklu starpsavienojuma līnijas izmaksas), gan mainīgās izmaksas (starpsavienojumu pakalpojumu tarifi). Piemērojot citiem komersantiem augstus tarifus komersants ar būtisku ietekmi situācijā, kad tarifi nebūtu regulēti, varētu radīt šķēršļus citu komersantu ienākšanai starpsavienojumu tirgos. Papildus komersants ar BIT varētu izmantot nepietiekamo cenu starpību (starpsavienojumu izmaksas vairumtirdzniecības pusē un, piemēram, galalietotāja balss telefonijas cenas mazumtirdzniecības pusē), lai ierobežotu konkurenci un kavētu komersantiem ienākšanu vai attīstību tirgū.

Tarifu regulēšana var nodrošināt, ka SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija”, pirmkārt, nevar izmantot nepietiekamo cenu starpību un, otrkārt, garantēt SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „Tele2” un SIA „BITE Latvija” izmaksu un peļņas uzraudzību.

5. Pienākums veikt atsevišķu uzskaiti

Pienākums veikt atsevišķu uzskaiti ierobežo, komersanta ar BIT iespējas neievērot vienlīdzīgas attieksmes saistības. Tam papildus, atdalīta finanšu uzskaites saistība dod Regulatoram iespējas kontrolēt tarifu regulēšanas nosacījumu ievērošanu. Piemēram, Regulators var izvērtēt, vai komersants ar BIT izmanto šķērssubsidēšanu starp regulētiem un neregulētiem pakalpojumiem.

11.3.3 AS „Telekom Baltija” piemērotās saistības

Ņemot vērā Savienojumu pabeigšanas tirgus analīzes rezultātus, Regulators neuzskata, ka ir nepieciešams grozīt vai atcelt AS „Telekom Baltija” ar Lēmumu Nr.259 un Lēmumu Nr.223 noteiktās saistības, pienākumus:

1. Caurredzamības saistības

Regulators AS „Telekom Baltija” ar Lēmumu Nr.259 noteica pienākumu publiskot un iesniegt Regulatoram starpsavienojumu tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.

AS „Telekom Baltija” jāpublicē un jāiesniedz Regulatoram informācija par šādiem starpsavienojumu pakalpojumu tarifiem:

- balss savienojuma ierīkošana to pabeigšanai komersanta tīklā;
- par balss savienojuma minūtes pabeigšanu.

Saistības ierobežo AS „Telekom Baltija” iespējas ļaunprātīgi izmantot BIT un samazina ekonomiskās barjeras ienākšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū.

2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes saistību, „AS „Telekom Baltija” nodrošina, ka tā BIT, netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem salīdzinājumā ar saistītajiem komersantiem vai AS „Telekom Baltija”;
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

3. Tarifu regulēšanas saistības

Starpsavienojumu tarifs ir būtisks izmaksu komponents ikvienam komersantam - gan fiksētās izmaksas (tīklu starpsavienojuma līnijas izmaksas), gan mainīgās izmaksas (starpsavienojumu pakalpojumu tarifi). Piemērojot citiem komersantiem augstus tarifus komersants ar BIT situācijā, kad tarifi nebūtu regulēti, varētu radīt šķēršļus ienākšanai starpsavienojumu tirgos. Papildus komersants ar BIT var izmantot nepietiekamo cenu starpību (starpsavienojumu izmaksas vairumtirdzniecības pusē un piemēram galalietotāja balss telefonijas cenas mazumtirdzniecības pusē), lai ierobežotu konkurenci un kavētu komersantiem ienākšanu vai attīstību tirgū. Ņemot vērā citu komersantu faktiskos pabeigšanas tarifus ir redzams, ka ir komersanti, kuri reāli izmanto minēto cenu starpību.

Tarifu regulēšana nodrošinās, ka AS „Telekom Baltija” nevarēs izmantot nepietiekamo cenu starpību.

4. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai Ieteikumā minētajā Savienojumu pabeigšanas tirgū. Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar BIT ir šī šķēršļa likvidācija.

11.3.4 Citiem komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū piemērotās saistības

Vienam komersantam, SIA „XOmobile”, kuram tika noteikta būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū ar Lēmumu Nr.224, tika noteiktas caurredzamības saistības, tarifu regulēšanas saistības, un pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Uz 2019.gada 1.martu komersantam SIA „XOmobile” ir piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības uz 1 100 000 mobilajiem numuriem un ir noslēgts viens starpsavienojuma līgums ar citu komersantu. SIA „XOmobile” atbilst Regulatora noteiktajiem kritērijiem par komersanta atzīšanu par komersantu ar BIT.

Ņemot vērā minēto, Regulators uzskata, ka SIA „XOmobile”, kurš vēl joprojām uzskatāms par komersantu ar BIT, nav nepieciešams grozīt vai atcelt ar Lēmumu Nr.224 noteiktās saistības un pienākumus.

11.3.5 Komersanti, kuri nesen ienāca tirgū

Veicot tirgus analīzi, tika konstatēts, ka kopš pēdējās tirgus analīzes kārtas, kas tika veikta 2015.gadā, Savienojumu pabeigšanas tirgū ienāca viens komersants SIA „Nord Connect”, kuram ar Regulatora Lēmumu Nr.41 tika noteikta būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū, neveicot tirgus analīzi.

Taču pamatojoties uz SIA „Nord Connect” iesniegto pieprasījumu par numerācijas lietošanas tiesību anulēšanu, tam ar 2017.gada 27.novembri tika anulētas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem.

Ņemot vērā minēto, Regulators norāda, ka Savienojumu pabeigšanas tirgū, kopš pēdējās tirgus analīzes kārtas, nav ienācis neviens komersants.

11.3.6 Komersanti, kuriem noteiktās saistības nepieciešams atcelt

Pārējiem 5 komersantiem, kuriem tika noteikta būtiska ietekme Savienojumu pabeigšanas tirgū ar Lēmumu Nr.224, Lēmumu Nr.57 un Lēmumu Nr.41, tika noteiktas caurredzamības saistības, tarifu regulēšanas saistības, un pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, Regulators uzskata, ka nepieciešams atcelt pieciem komersantiem ar Regulatora Lēmumu Nr.224, Lēmumu Nr.57 un Lēmumu Nr.41 noteiktās saistības.

- SIA „Amber Telecom”, vienotais reģistrācijas Nr.:40103283869;
- AS „BALTIKOM”, vienotais reģistrācijas Nr.:40003443452;
- SIA „ECO Networks”, vienotais reģistrācijas Nr.:40003356193;

- SIA „Telegrupa Baltijā”, vienotais reģistrācijas Nr.:40003284868;
- SIA „Nord Connect”, vienotais reģistrācijas Nr.:40103763797.

Regulators novēros, vai kādu saistību piemērošana vai nepiemērošana nerada problēmas konkrētajā tirgū – Savienojumu pabeigšanas tirgū vai netiek ierobežota konkurences attīstība. Ņemot vērā tirgus attīstību, Regulatoram ir tiesības piemērot jaunas, atcelt vai grozīt esošās saistības un pienākumus komersantiem ar BIT.

12 Secinājumi

Ņemot vērā, ka:

- situācija savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos tīklos tirgū pēdējos gados ir mainījusies nedaudz;
- SIA „Tele2” tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos ir dominējošas (2015.gadā ██████%, 2016.gadā ██████% un 2017.gadā ██████%);
- SIA „Latvijas Mobilais Telefons” tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2015.gada mainījās nedaudz (2015.gadā ██████%, 2016.gadā ██████% un 2017.gadā ██████%);
- SIA „BITE Latvija” tirgus īpatsvars pēc ieņēmumiem no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu sniegšanas savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos 2017.gadā ir palielinājušās par ██████% salīdzinājumā ar 2012.gadu;
- SIA „Tele2” tirgus īpatsvars pēc noslodzes savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2012.gada ir svārstījušās minimāli un ir dominējošas (2012.gadā ██████%, 2013.gadā ██████%, 2014.gadā ██████%, 2015.gadā ██████%, 2016.gadā ██████% un 2017.gadā ██████%);
- SIA „Latvijas Mobilais Telefons” tirgus īpatsvars pēc noslodzes savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2012.gada ir nedaudz palielinājušās (2012.gadā ██████%, 2013.gadā ██████%, 2014.gadā ██████%, 2015.gadā ██████%, 2016.gadā ██████% un 2017.gadā ██████%);
- SIA „BITE Latvija” tirgus īpatsvars pēc noslodzes savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajos elektronisko sakaru tīklā tirgos kopš 2012.gada ir palielinājušās par ██████% (2012.gadā ██████%, 2013.gadā ██████%, 2014.gadā ██████%, 2015.gadā ██████%, 2016.gadā ██████% un 2017.gadā ██████%);
- saskaņā ar Regulatora metodoloģiju par komersantu ar būtisku ietekmi Savienojumu pabeigšanas tirgū tiek noteikts katrs komersants, kurš ir guvis ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilajā tīklā sniegšanas vai kuram ir vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem, kā rezultātā nav neviena komersanta, kas būtu uzsācis nodrošināt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus Savienojumu pabeigšanas tirgū kopš iepriekšējās tirgus analīzes kārtas;

- Savienojumu pabeigšanas tirgū ir pieci komersanti, kas iepriekšējās tirgus analīzes kārtās noteikti par komersantiem ar BIT, kuriem ir spēkā esošs vismaz viens starpsavienojuma līgums par savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem mobilajos tīklos un numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem;
- pieci komersanti ar BIT vairs nenodrošina savienojumu pabeigšanas pakalpojumus mobilajos tīklos (nav guvuši ieņēmumus no savienojumu pabeigšanas pakalpojumu mobilā elektronisko sakaru tīklā un tiem ir anulētas numerācijas lietošanas tiesības uz mobiliem numuriem vai tie ir izbeiguši starpsavienojuma līgumu).

Regulators secina, ka:

- Balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos ir individuāla tīkla tirgus. Komersantiem, kas darbojas šajā tirgū ir 100% tirgus daļa attiecīgajā tirgū;
- piekļuves tirgus trūkums joprojām ir būtisks šķērslis ienākšanai Savienojumu pabeigšanas tirgū;
- SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „BITE Latvija”, AS „Telekom Baltija” un SIA „XOmobile” joprojām atrodas dominējošā stāvoklī Savienojumu pabeigšanas tirgū;
- nepastāvot esošai regulēšanai, SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „BITE Latvija” un AS „Telekom Baltija” būtu iespēja izmantot savu dominējošo stāvokli, lai:
 - īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem;
 - kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū;
- ir nepieciešams, ka SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „BITE Latvija” nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus komersantiem, kas pieprasa starpsavienojumu pakalpojumus;
- ir nepieciešams turpināt regulēt SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „BITE Latvija” savienojumu pabeigšanas pakalpojumu un ar to saistīto pakalpojumu tarifus, lai pirmkārt, tā nevarētu izmantot nepietiekamo cenu starpību un, otrkārt, garantētu SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „BITE Latvija” izmaksu un peļņas uzraudzību;
- ir nepieciešams ierobežot SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „BITE Latvija” iespējas neievērot vienlīdzīgas attieksmes saistības;
- ir nepieciešams ierobežot citu komersantu ar BIT iespējas izmantot savu dominējošo stāvokli, lai kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū;
- ir nepieciešams nodrošināt, ka netiek izkropļota vai ierobežota konkurence Savienojumu pabeigšanas tirgū, t.i., ir nepieciešams, lai tiktu novērsti stimuli atteikties nodrošināt piekļuvi;
- ņemot vērā komersantu īpatsvaru, nav nepieciešams uzlikt citiem komersantiem ar BIT citas saistības, jo tas būtu pārāk liels un nesamērīgs slogs.

Ievērojot iepriekš minēto Regulators:

- neuzskata, ka ir nepieciešams grozīt vai atcelt SIA „Tele2”, SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, SIA „BITE Latvija” un AS „Telekom Baltija” noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus;
- neuzskata, ka ir nepieciešams grozīt vai atcelt SIA „XOmobile” noteiktās saistības, pienākumus, vai noteikt jaunas saistības pienākumus;
- uzskata, ka ir nepieciešams atcelt ar Regulatora lēmumiem noteiktās saistības un BIT pieciem komersantiem, kuri ir pārtraukuši sniegt savienojumu pabeigšanas pakalpojumus Savienojumu pabeigšanas tirgū.

13 Nacionālā konsultācija

Šī ziņojuma publiskojamā versija ir publicēta Regulatora tīmekļvietnē. Priekšlikumus un komentārus lūdzam Regulatoram iesniegt rakstveidā, kā arī elektroniskā formā, nosūtot tos uz elektroniskā pasta adresi sprk@sprk.gov.lv līdz 2019.gada 18.aprīlim. Ierobežotas pieejamības informācijas gadījumā lūdzam to norādīt un pievienot šo informāciju atsevišķā pielikumā.

14 Konkurences padomes viedoklis

Regulators ir nosūtījis šo ziņojumu Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai.

15 Konsultācija ar EK un citu Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem

Pēc konsultēšanās ar tirgus dalībniekiem un Konkurences padomi, Regulators nosūtīs šo ziņojumu EK, Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem un BEREC viedokļa sniegšanai.

Priekšsēdētājs

R. Irklis